

สารนิพนธ์

เรื่อง ภูมิศาสตร์กับกลยุทธ์ทางการสงครามของขงเบ้งในวรรณกรรมสามก๊ก

โดย

นางสาว พุทธคุณ คงคาหลวง

รหัสนักศึกษา 05610880

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชาเอเชีย

ศึกษา คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2564

ลิขสิทธิ์ของคณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ชื่อสารนิพนธ์	ภูมิศาสตร์กับกลยุทธ์ทางการสงครามของขงเบ้งใน วรรณกรรมสามก๊ก
ผู้เขียน	นางสาว พุทธคุณ คงคาหลวง
อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์	อาจารย์ยงยุทธ วิถีไตรรงค์
สาขาวิชา	เอเชียศึกษา คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์
ปีการศึกษา	2564

บทคัดย่อ

สารนิพนธ์เรื่อง “ภูมิศาสตร์กับกลยุทธ์ทางการสงครามของขงเบ้งในวรรณกรรมสามก๊ก” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเกี่ยวกับ การใช้กลยุทธ์ทางการสงครามของขงเบ้ง ปัจจัยสภาพพื้นที่โดยรอบ โดยมีวิธีการศึกษาจากการรวบรวมข้อมูลผ่านหนังสือ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ และงานวิจัย

กิตติกรรมประกาศ

โครงร่างวิจัยเรื่อง “ภูมิศาสตร์กับกลยุทธ์ทางการสงครามของขงเบ้งในวรรณกรรมสามก๊ก” เป็นส่วนหนึ่งของรายวิชา 450 111 ระเบียบวิธีวิจัยเอเชียศึกษา (Asian Studies Research Methodology)

สารนิพนธ์ชิ้นนี้สามารถสำเร็จได้ด้วยดี เนื่องจากได้รับการกรุณาอย่างสูงจากอาจารย์ ยงยุทธ วิถีไตรรงค์ อาจารย์ที่ปรึกษางานวิจัย ที่กรุณาให้คำแนะนำและให้คำปรึกษา ตลอดจนการปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่อย่างดียิ่ง จนทำให้งานวิจัยในครั้งนี้เสร็จสมบูรณ์ ข้าพเจ้าขอขอบพระคุณอาจารย์อย่างสูงไว้ ณ ที่นี้ และขอขอบคุณครอบครัว และเพื่อน ๆ ที่คอยให้ความช่วยเหลือ ให้คำแนะนำ ตลอดจนให้กำลังใจ ซึ่งเป็นแรงผลักดันให้การศึกษาวิจัยในครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

ผู้วิจัยหวังว่า งานวิจัยฉบับนี้จะเป็นประโยชน์แก่ผู้ที่สนใจ หากมีข้อบกพร่องหรือข้อผิดพลาดประการใด ข้าพเจ้าก็ขออภัยไว้ ณ ที่นี้

พุทธคุณ คงคาหลวง

สารบัญ

บทคัดย่อ	ก
กิตติกรรมประกาศ	ข
สารบัญ	ค
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา	2
1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	2
1.4 ขอบเขตการศึกษา	2
1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ	2
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
2.1 ข้อมูลทั่วไปของสามก๊ก และประวัติความเป็นมาของขงเบ้ง	4
2.1.1 ข้อมูลทั่วไปของสามก๊ก	4
2.1.2 ประวัติความเป็นมาของขงเบ้ง	6
2.2 กลยุทธ์แห่งซี่ยชนะ และ กลยุทธ์ที่ขงเบ้งใช้ในการทำการศึก	7
2.2.1 กลยุทธ์แห่งซี่ยชนะ	7
2.2.2 กลยุทธ์ที่ขงเบ้งใช้ในการทำการศึก	7
2.2.3 ความหมายของ 16 กลยุทธ์	9
บทที่ 3 วิธีดำเนินงานวิจัย	
3.1 แหล่งที่มาของข้อมูล	14

3.2	วิธีการศึกษา	14
3.3	วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล	14
3.4	เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา	14
3.5	เทคนิคการวิเคราะห์ข้อมูล	15
บทที่ 4 ผลการศึกษา		
	ภาพแผนที่แสดงอาณาเขตในยุคสามก๊ก(ภาพก.)	16
	ภาพแผนที่แสดงอาณาเขตในยุคสามก๊ก(ภาพข.)	17
	ภาพแผนที่แสดงอาณาเขตในยุคสามก๊ก(ภาพค.)	18
	ตารางแสดงกลยุทธ์ที่ขงเบ้งใช้ เหตุการณ์ และ เขตพื้นที่ในเหตุการณ์	19
4.1	กลยุทธ์ล้อมเว่ยช่วยเจ้า	21
4.2	ยี่มดาบฆ่าคน	24
4.3	รอซำยามเปลี่ย	26
4.4	มีในไม่มี 27	
4.5	หลี่ตายแทนถาว	28
4.6	ล่อเสื่อออกจากถ้ำ	29
4.7	สร้างปล่อยเพื่อจับ	31
4.8	ถอนฟันใต้กระโหลก	32
4.9	กวนน้ำจับปลา	33
4.10	จ๊กจั่นลอกคราบ	34

4.11	ชี้ต้นหม่อนดำต้นไหว	35
4.12	ขึ้นบ้านชักบันได	36
4.13	กลเปิดเมือง	37
4.14	กลไส้ศึก	38
4.15	กลลูกโซ่	38
4.16	หนีคือยอดกลยุทธ์	39
บทที่ 5 บทสรุป ข้อเสนอแนะ และการอภิปรายผล		
	สรุปผลวิจัย	40
	ปัญหาและอุปสรรค	41
	ข้อเสนอแนะ	41
	บรรณานุกรม	42

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญ

จีนเป็นประเทศที่มีความเป็นมายาวนานกว่า 5,000 ปี ตลอดช่วงเวลาอันยาวนานนี้ ได้ก่อเกิดเรื่องราวต่างๆ มากมาย หลายๆ เรื่องก็เป็นประวัติศาสตร์และตำนานเล่าขานในหมู่ชนอันไม่รู้จบ

“สามก๊ก” เป็นอีกหนึ่งตำนานในประวัติศาสตร์จีนที่บันทึกเหตุการณ์และเรื่องราวต่างๆ เกี่ยวกับเหตุการณ์ในสมัยราชวงศ์ฮั่น หลังจากราชวงศ์ฮั่นตะวันออกล่มสลาย แผ่นดินจีนก็เกิดความแตกแยกวุ่นวายอีกครั้ง แผ่นดินจีนถูกแบ่งออกเป็นสามแคว้นใหญ่ ๆ ได้แก่ วุยก๊ก ที่ปกครองโดยโจโฉ จ๊กก๊ก ปกครองโดย เล่าปี่ และ ง่อก๊ก ปกครองโดย ซุนกวน ต่างฝ่ายต่างทำศึกเพื่อแย่งชิงความเป็นใหญ่ โดย สามก๊กฉบับแรกที่มีการบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษรเป็นผลงานการเขียนในลักษณะพงศาวดาร ภายหลังถูกแต่งใหม่ในรูปแบบนิยายกึ่งประวัติศาสตร์

สงครามสามก๊กนั้นมีบ่อยครั้ง ในการทำศึกจึงจำเป็นต้องมีการวางแผน การปกครองไพร่พลรวมทั้งผู้ใต้บังคับบัญชา การทหาร การเมือง การเศรษฐกิจ การบริหารปกครองบ้านเมือง หรือ การใช้คนอย่างถูกต้อง สิ่งสำคัญที่สุดคือกลยุทธ์ในด้านยุทธศาสตร์และการชำนาญภูมิศาสตร์สถานที่ในการทำศึกสงคราม

36 กลยุทธ์ในสามก๊ก เป็นตำราพิชัยสงครามที่โด่งดังมีชื่อเสียงมากในสมัยจีนโบราณ รวบรวมเอากลยุทธ์กลศึกที่สำคัญและ เป็นมาตรฐานของการทำสงครามสามก๊กในแต่ละครั้ง โดยถูกแบ่งเป็น 6 ส่วน ได้แก่ กลยุทธ์ชนะศึก กลยุทธ์เผชิญศึก กลยุทธ์เข้าตี กลยุทธ์ติดพัน กลยุทธ์ร่วมรบ กลยุทธ์ยามพ่าย

ในสามก๊กมีบุคคลมากมายล้วนแต่ชำนาญกลศึกและตำราพิชัยสงครามในการทำศึก รู้สภาพดินฟ้าอากาศ ธรรมชาติและฤดูกาลต่าง ๆ อันส่งผลให้เกิดขอบเขตขีดจำกัดในการทำศึก ถ้าแม่ทัพผู้นำศึกขาดสิ่งต่าง ๆ ดังกล่าวแล้ว ย่อมเปลืองพล้ำหลงกลศึกของแม่ทัพฝ่ายตรงข้ามได้ง่าย กลศึกทางบกเป็นการคำนวณระยะทางใกล้ไกล สภาพภูมิประเทศ และความยากง่ายต่อการเข้าถึงของพื้นที่ การวางแผนการศึกษาในเชิงรบระหว่างทัพเรือก็ต้องมีความแม่นยำในสภาพภูมิศาสตร์ ชำนาญในการเดินเรือ รู้สภาพดินฟ้าอากาศ โขดหินและร่องน้ำตามธรรมชาติ รวมทั้งรู้จักฤดูกาลต่าง ๆ อันส่งผลให้เกิดขอบเขตขีดจำกัดในการทำศึก กลศึกทางน้ำเป็นการคำนวณระยะทางใกล้ไกลในการเดินทัพเรือ สภาพภูมิประเทศ และความยากง่ายต่อการเข้าถึง ดังคำกล่าวของจูกัดเหลียงที่ว่า "อันธรรมดาเป็นชายชาติทหาร ถ้าไม่รู้กระเนการฤกษ์บนแลฤกษ์ต่ำ ก็มิได้เรียกว่ามีสติปัญญา" (ยาขอบ อ้างถึงใน สามก๊กฉบับวณิช, 2531)

จูกัดเหลียง หรือ ขงเบ้ง เป็นนักปราชญ์ลัทธิขงจื้อในสมัยราชวงศ์ฮั่น เป็นกำลังสำคัญของแคว้นจ๊กก๊ก กุนซือที่ปรึกษาช่วยราชการกอบกู้แผ่นดินของเล่าปี่ เป็นยอดเสนาธิการผู้ฉลาดปราดเปรื่อง รอบรู้หลากหลาย

แขนง ทั้งประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ การสงคราม การบริหาร การปกครอง ศิลปะ การคำนวณ การวิเคราะห์ สถานการณ์ต่างๆอย่างมีวิสัยทัศน์ และ มีความสามารถในการวางกลยุทธ์ ทางทหารที่ซับซ้อนและรู้จักการใช้ กลยุทธ์ให้เหมาะกับสถานการณ์ต่างๆ ในวรรณกรรมเรื่องสามก๊ก

ขงเบ้งได้แสดงความสามารถที่น่าทึ่งหลายครั้ง จนเป็นที่ร่ำลือว่าเขาคือผู้วิเศษ มีพลังดั่งเทพ หยั่งรู้ฟ้าดิน มีอำนาจเหนือธรรมชาติ ไม่ว่าจะเป็นการเรียกลมช่วยทัพของจิวยี่ในศึกผาแดงหรือการอำพรางในหมอกเพื่อหลอกเอาลูกธนู จากโจโฉ สามารถสั่งฟ้าสั่งลมควบคุมฟ้าดินได้อย่างใจ จนได้รับการยกย่องว่า เป็นผู้หยั่งรู้ดินฟ้ามหาสมุทร แต่ ตัวตนจริงในประวัติศาสตร์แตกต่างจากบทบาทที่ปรากฏในวรรณกรรม ขงเบ้งเพียงใช้กลยุทธ์และทำการศึกอย่าง รอบคอบ โดยกลยุทธ์ที่ขงเบ้งเลือกใช้ มีความสอดคล้องกับ 36 กลยุทธ์ ทั้งหมดจำนวน 16 กลยุทธ์

ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษากลยุทธ์ 16 กลยุทธ์ที่สอดคล้องกับขงเบ้ง และการวางแผน โดยการใช้ภูมิศาสตร์มา ศึกษากลยุทธ์ต่างๆ ว่ามีความเกี่ยวข้องอย่างไรและในด้านใดบ้าง

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษากลยุทธ์การศึกษาที่ขงเบ้งใช้ โดยศึกษาภูมิศาสตร์ในเหตุการณ์ร่วมด้วย
2. เพื่อศึกษาปัจจัยสภาพพื้นที่โดยรอบ โดยยึดจากเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับกลยุทธ์ที่ขงเบ้งใช้ในการทำการศึก

1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงความเกี่ยวข้องระหว่างภูมิศาสตร์กับกลยุทธ์การศึกษาของขงเบ้ง
2. ทำให้ทราบปัจจัยสภาพพื้นที่ ที่ขงเบ้งใช้ในการทำการศึก
3. ทำให้ได้รับทักษะการค้นคว้าข้อมูล และการจัดการความคิดอย่างเป็นระบบ

1.4 ขอบเขตของการศึกษา

ศึกษาเฉพาะการศึกษาและกลยุทธ์ที่ขงเบ้งมีส่วนเกี่ยวข้องเท่านั้น โดยใช้แนวคิดทางภูมิศาสตร์

1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ

1. กลยุทธ์ หมายถึง ทางทหาร กลยุทธ์ คือ การรบที่มีเล่ห์เหลี่ยม วิธีการต่อสู้ที่ต้องใช้กลยุทธ์ต่างๆ คือ ศิลปะของการใช้กำลังทหารในสนามรบ (ดร. ถวิล อรัญเวศ : 2560)
2. ยุทธศาสตร์ หมายถึง ยุทธศาสตร์คือ ศิลปะของการนำกำลังทหารเข้าสู่สนามรบอย่างได้เปรียบต่อกองทัพ ของศัตรู ยุทธศาสตร์จะเกี่ยวข้องกับพื้นที่ทั้งหมดในการรบ ระยะเวลาการสู้รบที่ยาวนาน การเคลื่อนย้าย กำลังต่อสู้ขนาดใหญ่และการวางแผนไว้ล่วงหน้าก่อนการรบจริง ดังนั้นแผนการรบจะใช้คำว่า แผน ยุทธศาสตร์ (ดร. ถวิล อรัญเวศ : 2560)

3. ตำราพิชัยสงคราม หมายถึง เป็นตำราว่าด้วยวิธีการเอาชนะข้าศึกในสงคราม ซึ่งนักปราชญ์ทางทหารสมัยโบราณ ได้แต่งขึ้นจากประสบการณ์ และจากการทดลอง เพื่อให้แม่ทัพนายกองใช้ศึกษา และเป็นคู่มือในการอำนวยการรบให้หน่วยทหารมีชัยชนะแก่ข้าศึก (บ้านจอมยุทธ์ : 2543)
4. ลัทธิขงจื้อ หมายถึง เป็นศาสนาหรือลัทธิ ที่มีขงจื้อ (551 – 479 ปีก่อน ค.ศ.) เป็นผู้วางรากฐานที่มุ่งแก้ไขปัญหาการเมืองและสังคมของจีนในสมัยจลาจล โดยเน้นให้มนุษย์อยู่ร่วมกันในสังคมด้วยความสงบสุข (บ้านจอมยุทธ์ : 2543)

บทที่ 2

ทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษา “ภูมิศาสตร์กับกลยุทธ์ทางการสงครามของขงเบ้งในวรรณกรรมสามก๊ก” ผู้วิจัยจึงต้องทำการศึกษาเอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

- ข้อมูลทั่วไปของสามก๊ก และประวัติความเป็นมาของขงเบ้ง
- 36 กลยุทธ์แห่งซันซัน และ กลยุทธ์ที่ขงเบ้งใช้ในการทำการศึกษา

2.1 ข้อมูลทั่วไปของสามก๊ก และประวัติความเป็นมาของขงเบ้ง

2.1.1 ข้อมูลทั่วไปของสามก๊ก

ณรงค์ชัย ปัญญานนทชัย (2550) ได้อธิบายถึงความเป็นมาของสามก๊กดังนี้

สามก๊ก (อังกฤษ : Romance of the Three Kingdoms) เป็นวรรณกรรมจีนอิงประวัติศาสตร์ เป็นที่รู้จักและได้รับความนิยมอย่างต่อเนื่อง จัดเป็นวรรณกรรมเพชรน้ำเอกของโลก เป็นมรดกทางปัญญาของปราชญ์ชาวตะวันออกที่สุดยอด มีการแปลเป็นภาษาต่าง ๆ มากกว่า 10 ภาษา ที่เล่าแบบบรรยายเกี่ยวกับเหตุการณ์ในปลายสมัยราชวงศ์ฮั่น ซึ่งจีนในขณะนั้นบ้านเมืองเกิดเหตุการณ์วุ่นวาย เกิดการแตกแผ่นดินออกเป็นก๊กต่าง ๆ รวมสามก๊กด้วยกัน รวมทั้งมีการทำสงครามอันยาวนานนับ 100 ปี และสุดท้ายจีนที่แตกออกเป็นก๊กเป็นเหล่าก็กลับมารวมเป็นจีนแผ่นดินใหญ่อีกครั้งในสมัยราชวงศ์จิ้นขึ้นปกครองประเทศจีนต่อ

สามก๊กฉบับแรก ที่มีการบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษรคือ จดหมายเหตุสามก๊ก หรือสามก๊กจี หรือซานกั๋วจื่อ ซึ่งผลงานการเขียนในลักษณะพงศาวดารโดยตันซิวหรือเฉินโซ่ว บัณฑิตแห่งราชวงศ์จิ้น อดีตข้าราชการอาลักษณ์คนหนึ่งของจ๊กก๊กที่ถูกกวาดต้อนมายังวุยก๊กหลังจากพ่ายแพ้ศึกสงคราม โดยเขียนขึ้นตามบัญชาของพระเจ้าจิ้นหวู่ตี้เพื่อเป็นบันทึกประวัติศาสตร์ ซานกั๋วจื่อ ถือได้ว่าเป็นเอกสารที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ของจีนในสมัยของยุคสามก๊กชุดแรก ซึ่งถือว่ามีคุณสมบัติมากที่สุด มีความยาว 65 เล่ม ประกอบไปด้วย วุยจี (จดหมายเหตุก๊กวุย) จำนวน 30 เล่ม สมุด จ๊กจี (จดหมายเหตุก๊กจ๊ก) จำนวน 15 เล่ม สมุด และง่อจี (จดหมายเหตุก๊กง่อ) จำนวน 20 เล่ม สมุด มีตัวอักษรรวมทั้งหมดประมาณ 360,000 ตัว ซึ่งในตอนแรกนั้นตันซิวไม่ได้ตั้งชื่อบันทึกประวัติศาสตร์สามก๊กว่า "ซานกั๋วจื่อ" ซึ่งชื่อนี้ได้มาจากบัณฑิตในสมัยราชวงศ์ต้าซ่งผู้หนึ่งเป็นผู้ตั้งให้ แต่เนื่องจากตันซิวรับราชการเป็นขุนนางของราชวงศ์จิ้นหรือวุยก๊ก ซึ่งทำให้การ

เขียนจดหมายเหตุสามก๊กนั้นเป็นการเขียนที่ยึดเอาราชวงศ์จีนเป็นหลัก ต้นช่วยกให้ขลุ่ยก๊กของโจโฉเป็นก๊กที่ปกครองแผ่นดินอย่างถูกต้อง ส่วนจ๊กก๊กของเล่าปี่และง่อก๊กของซุนกวน กลายเป็นเพียงรัฐที่มีการปกครองเพียงบางส่วนของประเทศจีนเท่านั้น และด้วยเหตุนี้ทำให้มุมมองของต้นชีวที่มีต่อจ๊กก๊กและง่อก๊กแตกต่างจากสามก๊กของหลัว กวันจง ซึ่งนำเอาจดหมายเหตุสามก๊กมาดัดแปลงเพิ่มเติมจนกลายเป็นสามก๊กในปัจจุบัน

ในประเทศไทย สามก๊กได้รับการแปลและเรียบเรียงเป็นร้อยแก้วในปี พ.ศ. 2345 โดยชินแสผู้รู้ภาษาจีนได้แปลออกมาให้เจ้าพระยาพระคลัง (หน) เพื่อนำมาเรียบเรียงเป็นภาษาไทยอีกครั้งหนึ่งก่อนทำการตีพิมพ์ ดังนั้นเมื่อนำสามก๊กของหลัว กวันจงซึ่งเป็นต้นฉบับ นำมาเปรียบเทียบกับภาษาไทยที่แปลโดยสังข์ พิธินทัย ซึ่งเป็นการแปลออกมาในรูปแบบของตำราพิชัยสงคราม หรือสามก๊ก ฉบับวณิพกของยาขอบ หรือฉบับสามก๊ก ฉบับภาษาอังกฤษของบริวิต เทเลอร์ จะเห็นว่าเนื้อและความหมายของบทประพันธ์ในหลายตอนมีคลาดเคลื่อนแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด ซึ่งการคลาดเคลื่อนของความหมายในสามก๊กนั้นเกิดจากผู้แปลโดยตรงอย่างไรก็ดี ในสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 วรรณคดีสโมสร ซึ่งก่อตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2457 ได้ตัดสินใจให้ "สามก๊ก" เป็นวรรณคดีประเภทเรียงความยอดเยี่ยมประเภทนิทาน เสมอกับเรื่องราชาธิราช เนื่องจากมีการใช้สำนวนภาษาที่สละสลวย เนื้อเรื่องมีความสนุกสนานและทอดแทรกแฝงแง่คิดต่าง ๆ ไว้มากมาย โดยถือว่าสามก๊กนั้น เป็นตำราสำหรับใช้ในการศึกษากลยุทธ์ในการทำสงครามและประวัติศาสตร์ของจีนได้เป็นอย่างดี

เล่าชวนหัว (2561) ได้กล่าวถึงความเป็นมาของวรรณกรรมสามก๊กดังนี้

อย่างไรก็ตาม หนังสือสามก๊กฉบับต่าง ๆ ที่ผู้เขียนแต่ละคนได้เขียนขึ้น ล้วนนำ สิ่งที่ตนเองได้พบเห็นจริง ๆ หรือสิ่งที่เกิดมาก่อนแล้วในประวัติศาสตร์เติมเข้าไป หนังสือสามก๊กบางครั้งก็สะท้อนให้เห็นถึงสังคมในยุค สมัยของผู้เขียนเองมากกว่า ในสมัยของสามก๊กจริง ๆ เสียอีก

ที่มา : <https://www.weekinchina.com/2010/03/zhuge-liang-2> (2010)

2.1.2 ประวัติความเป็นมาของขงเบ้ง

จูเก๋อ เลียง หรือ จูเก๋อ เลียง สำเนียงฮกเกี้ยนว่า จูกัดเหลียง ชื่อรองว่า ช่งหมิง สำเนียงฮกเกี้ยนว่า ขงเบ้ง เป็นหนึ่งในนักยุทธศาสตร์ชาวจีนที่ยิ่งใหญ่ที่สุดในยุคสามก๊ก รัฐบุรุษวิศวกรนักวิชาการ และนักประดิษฐ์ เขาได้รับฉายาว่า "มังกรซ่อน" ขงเบ้ง เป็นผู้ฉลาดปราดเปรื่อง รอบรู้สรรพวิชาอย่างแตกฉาน ทั้งวิทยาศาสตร์ โหราศาสตร์ การเมืองการปกครอง การทูต และแม้กระทั่งไสยศาสตร์ มีอุปนิสัยใจคอเยือกเย็น มีเมตตา ชอบลงดีกับผู้ที่อวดโอ้ อุดมด้วยวาหะศิลป์ ใช้ชีวิตอยู่อย่างสงบกับชาวบ้าน ที่เชิงเขาโง่ลังกั๋ง

ขงเบ้ง มาเป็นกุนซือให้เล่าปี่จากการได้รับคำแนะนำจากซีซี โดยเล่าปี่ต้องมาคารวะขงเบ้งถึงกระท่อมไม้ไผ่ ที่เขาโง่ลังกั๋ง ถึง 3 ครั้ง เมื่อขงเบ้งอายุได้เพียง 26 แต่ระยะแรกนั้น ขงเบ้งมิได้เป็นที่ยอมรับของบรรดานายทหารจ๊กก๊ก รวมทั้งกวนอูและเตียวหุยด้วย แต่เมื่อขงเบ้งได้แสดงฝีมือให้ปรากฏด้วยการทลายทัพของโจโฉที่เนินพกบองแล้ว ขงเบ้งก็กลายเป็นที่นับถือและเลื่องลือถึงความสามารถอันปราดเปรื่อง ในยามออกศึก จะบัญชาการการรบบนรถเลื่อน โดยมีหมวกและพัดขนนกเป็นของประจำตัว ขงเบ้งเป็นผู้รอบรู้สรรพวิชา

อย่างถ่องแท้ มองจิตใจคนทะเลลู่ปรุโปร่ง ทำนายเหตุการณ์ล่วงหน้าได้แม่นยำ จึงสามารถล่วงรู้ได้ถึงสภาพดินฟ้าอากาศ สามารถเรียกลมได้ ผู้คนจึงกล่าวขานว่า เป็นผู้หยั่งรู้ดินฟ้า เป็นกำลังสำคัญของแคว้นจ๊กก๊ก ภายหลังการสิ้นของเล่าปี่ กวนอู เตียวหุย ผู้นำคนสำคัญ โดยขงเบ้งมีฐานะเป็นเสนาบดีใหญ่ (เสิงเสี้ยน) ดูแลกิจการแทบทุกอย่างของจ๊กก๊ก เนื่องจากความอ่อนแอของพระเจ้าเล่าเสี้ยน (อาเต๊า) ขงเบ้งประสบความสำเร็จจากการยกทัพไปปราบเบ้งเฮ็ก อานารยชนที่แดนใต้ แต่ไม่ประสบความสำเร็จเลยในการยกทัพบุกเหนือถึง 5 ครั้ง เพื่อพิชิตแคว้นวุยก๊ก บั้นปลายชีวิต ขงเบ้งเจ็บออกๆ แอดๆ เสมอ ขงเบ้งสิ้นอายุเมื่อได้ 54 ปี บนนรณัมกลางสนามรบ

2.2 กลยุทธ์แห่งชัยชนะ และ กลยุทธ์ที่ขงเบ้งใช้ในการทำการศึกษา

2.2.1 กลยุทธ์แห่งชัยชนะ

บุญศักดิ์ แสงระวี (2008) แปลหนังสือ กลศึกสามก๊ก มีเนื้อหาโดยสังเขปว่า

ในสามก๊กมีการทำศึกสงครามมากมายหลายครั้งเพื่อแย่งชิงอำนาจและความเป็นใหญ่ การนำกำลังทหารและไพร่พลจำนวนมากการบุกโจมตีและยึดครองเมืองหรือสถานที่ต่าง ๆ หรือทางการทูตต่างแดนในการเจรจาต่อรองผูกสัมพันธ์ไมตรีกับแคว้นอื่น การต่อสู้ทางด้านสติปัญญาและกุศโลบายในการแสดงแสนยานุภาพแก่ศัตรู การปกครองไพร่พลรวมทั้งผู้ใต้บังคับบัญชา การทหาร การเมือง การเศรษฐกิจ การบริหารปกครองบ้านเมือง หรือแม้แต่การใช้คนอย่างถูกต้อง ในสามก๊กทุกสิ่งล้วนแต่เป็นการนำเอาทรัพยากรทุกอย่างที่มีเพื่อนำมาใช้ในการทำศึกสงคราม สงครามสามก๊กนั้นมีบ่อยครั้งที่กำลังทหารที่มีกำลังไพร่พลน้อยกว่ากลับเอาชนะกำลังทหารที่มีกำลังไพร่พลมากกว่าได้ ซึ่งสิ่งสำคัญที่สุดคือกลยุทธ์ในด้านยุทธศาสตร์และการชำนาญภูมิศาสตร์สถานที่ในการทำศึกสงคราม

36 กลยุทธ์แห่งชัยชนะ เป็นตำราพิชัยที่มีการคัดลอกต่อกันมาในประเทศจีนตั้งแต่สมัยโบราณไม่ปรากฏชื่อผู้เขียน กล่าวกันว่าเป็นตำราที่ประมวลเอากลยุทธ์ที่สำคัญต่างๆไว้ซึ่ง 36 กลยุทธ์นั้นสามารถแบ่งออกได้ 6 ส่วน และแต่ละส่วนยังประกอบอีก 6 กลยุทธ์

2.2.2 กลยุทธ์ที่ขงเบ้งใช้ในการทำการศึกษา

อักษรภาค กมลพัฒนะ(2558) ได้ศึกษาเรื่อง “วิเคราะห์เปรียบเทียบการใช้กลยุทธ์ของขงเบ้ง ในวรรณกรรมเรื่อง ‘สามก๊ก’ กับจากการศึกษาตำราพิชัยสงคราม 36 กลยุทธ์แห่งชัยชนะซึ่งประกอบไปด้วยกลยุทธ์ในการทำศึกทั้งสิ้น 36 ประการได้แก่

1. ปิดฟ้าข้ามทะเล	2. ล้อมเว่ยช่วยเจ้า
3. ยืมดาบฆ่าคน	4. รอช้ายามเปลี่ยว
5. ตีชิงตามไฟ	6. ส่งเสียงบูรพาฝ่าตีประจิม
7. มีโนไม่มี	8. ลอบตีเงินชั่ง
9. คูไฟชายฝั่ง	10. ซ่อนดาบในรอยยิ้ม
11. หลีตายแทนถาว	12. จุงแพะติดมือ
13. ตีหญ้าให้งูตื่น	14. ยืมซากคืนศพ
15. ล่อเสือออกจากถ้ำ	16. แสร้งปล่อยเพื่อจับ
17. โยนกระเบื้องล่อหยก	18. จับโจรเอาหัวโจก
19. ถอนฟันใต้กระทะ	20. กวนน้ำจับปลา
21. จักจั่นลอกคราบ	22. ปิดประตูจับโจร
23. คบใกล้ตีไกล	24. ยืมทางพลาถกล
25. ลักชื่อเปลี่ยนเสา	26. ชี้นั้น หมอนดำตัน ไท
27. แสร้งทำบอแต่ไม่บ้า	28. ขึ้นบ้านชักบันได
29. ต้นไม้ผลิดอก	30. สลับแขกเป็นเจ้าบ้าน
31. กลสาวงาม	32. กลเปิดเมือง
33. กลไส้ศึก	34. กลทุกซ์กาย
35. กลลูกโซ่	36. หนีคือยอดกลยุทธ์

โดยกลยุทธ์ที่ขงเบ้งเลือกใช้ใน 36 กลยุทธ์มีทั้งสิ้น 16 กลยุทธ์ ได้แก่

1. ล้อมเว่ยช่วยเจ้า	2. ยืมดาบฆ่าคน

3. รอซ้ายยามเปลี้ย	4. มีโนไม่มี
5. หลีตายแทนลาว	6. ล่อเสื่อออกจากถ้ำ
7. แสร้งปล่อยเพื่อจับ	8. ถอนพินใต้กระทะ
9. กวนน้ำจับปลา	10. จักจั่นลอกคราบ
11. ชี้น้มน้อมต่ำตันไหว	12. ขึ้นบ้านชกบันได
13. กลเปิดเมือง	14. กลไส้ศึก
15. กลลูกโซ่	16. หนีคือยอดกบฏ

2.2.3 ความหมายของ 16 กลยุทธ์

สมศักดิ์ เต็มบุญเลิศชัย ได้กล่าวถึงความหมายของกลยุทธ์ดังนี้

1. ล้อมเว่ยช่วยเจ้า

ความหมายของกลยุทธ์นี้คือการต่อสู้กับข้าศึกที่มีกำลังมากและรวมกำลังอยู่ในที่เดียวกัน ควรจะหากลยุทธ์ทำให้ข้าศึกกระจายกำลังกันออกไป แล้วจึงเข้าโจมตีในแต่ละส่วน หลีกเลี่ยงการโจมตีกับข้าศึกอย่างซึ่ง ๆ หน้า

2. ยึดดาบฆ่าคน

ความหมายของกลยุทธ์นี้คือเมื่อศัตรูได้ปรากฏตัวขึ้นแล้วอย่างแน่ชัด กำลังของฝ่ายเรายังไม่กล้าแข็งพอสิ่งที่ควรทำ ก็คืออาศัยกำลังของมิตรไปโจมตีศัตรู หลีกเลี่ยงการสูญเสียของฝ่ายเรา นับเป็นกลยุทธ์อย่างหนึ่งที่อาศัยกำลังคนอื่นในการกำจัดศัตรู แต่การอาศัยกำลังคนอื่นเช่นนี้ต้องทำให้แนบเนียนไม่เช่นนั้นแล้วก็ไม่อาจทำลายศัตรูได้และยังอาจถูกศัตรูย้อนรอยด้วย

3. รอซ้ายยามเปลี้ย

ความหมายของกลยุทธ์นี้คือการจะทำให้ข้าศึกตกอยู่ในที่ลำบากไม่จำเป็นต้องมุ่งโจมตีเสมอไป เพียงแต่ทำให้ข้าศึกเหน็ดเหนื่อยเมื่อยล้าได้ในขณะที่ฝ่ายตนมีความพร้อมและไม่เหน็ดเหนื่อยก็สามารถทำให้เรากลับมาเป็นฝ่ายได้เปรียบได้

ในการสู้รบหากฝ่ายเราไม่ต้องระหกระเหินเดินทางไกลไม่ขาดแคลนเสบียงอาหารมีการถนอมกำลังไม่พร้อมที่จะทำการต่อสู้ในขณะที่ฝ่ายตรงข้ามต้องประสบกับความเหนื่อยยากและวุ่นวาย

นานาประการ เราก็จะเป็นฝ่ายได้เปรียบใช้กองกำลังที่มีความพร้อมที่จะสู้รบไปต่อสู้กับข้าศึกที่เหนื่อยล้าอ่อนแอประสพกับชัยชนะได้

4. มีในไม่มี

ความหมายของกลยุทธ์นี้ให้ใช้สถานการณ์ที่ไม่เป็นจริงมาหลอกลวงข้าศึกแต่ไม่ใช้การหลอกลวงจนถึงที่สุดหากแต่มีเรื่องที่เป็นจริงปะปนอยู่บ้างทำให้ไม่สามารถแยกแยะความจริงออกจากความเท็จได้

5. หลีตายแทนถาว

ความหมายของกลยุทธ์นี้ คือเมื่อในสถานการณ์รบจำเป็นต้องได้รับความสูญเสียก็ต้องยอมสละความเสียหายเฉพาะส่วนเพื่อแลกกับชัยชนะในส่วนทั้งหมดหากเรานำไปประยุกต์กับการเล่นหมากล้อมนั้นก็คือหมากทิ้ง หมายความว่าอย่าไปคิดเล็กคิดน้อยกับความสูญเสียเฉพาะส่วนแต่ควรจะต้องนำมาทิ้งไปแลกกับผลประโยชน์ที่มากยิ่งขึ้นกว่าความสูญเสียนั้นไม่ใช่เรื่องเสียเปล่าแต่กลับเป็นผลตอบแทนที่ได้กลับมาอย่างคุ้มค่า

6. ล่อเสือออกจากถ้ำ

ความหมายของกลยุทธ์นี้คือให้ใช้เงื่อนไขตามธรรมชาติเช่นหนาวร้อนฝนเป็นต้นจงใช้สิ่งเหล่านี้ให้เป็นประโยชน์อย่างเต็มที่เพื่อสร้างและเพิ่มความยากลำบากให้กับข้าศึกในขณะเดียวกันก็ใช้ภาพรวมที่เราจงใจสร้างขึ้นรอให้ข้าศึกออกแนวป้องกันหลังจากนั้นก็เข้าโจมตีหรือทำลายเสียล่อเสือออกจากถ้ำเสียในที่นี้หมายถึงข้าศึกที่เข้มแข็งถ้าหมายถึงฐานที่มั่นคงที่ตั้งหรือแนวป้องกันเสือที่พอกที่อยู่ในภูเขาซึ่งมีเงื่อนไขตามธรรมชาติเป็นเครื่องป้องกันย่อมยากแก่การรับมือหากคิดจะกำจัดมันก่อนอื่นต้องรอมันออกจากถ้ำที่ซ่อนตัวนี้คือกลยุทธ์ล่อเสือออกจากถ้ำกล่าวในทางยุทธวิธีแล้วมีวิธีการล่อเสือออกจากถ้ำอยู่ 2 วิธีคือ

- ถ้าข้าศึกอยู่ในป้อมค่ายที่มั่นคงซึ่งมีการป้องกันรักษาเข้มแข็งจะต้องหาทางให้ฝ่ายตรงข้ามทิ้งป้อมค่ายอยู่นั้นนานๆไปเสีย
- เมื่อทั้งสองฝ่ายประจันหน้ากันควรทำให้ทิศทางแห่งการโจมตีของข้าศึกเปลี่ยนแปลงไปด้านอื่นเพิ่มลดความกดดันที่มาจากด้านหน้าฉะนั้นแล้วความหมายของกลยุทธ์นี้คือจะต้องมีอุบายล่อให้ข้าศึกออกมา

7. แสร้งปล่อยเพื่อจับ

ความหมายของกลยุทธ์นี้คือบีบให้ข้าศึกโจมตีถนัดถนั้นอาจจะถูกแมลงกัดในภายหลังการปล่อยให้หนีกลับไปจึงจะสามารถบั่นทอนความพิเศษของข้าศึกได้เมื่อไหร่ติดตามก็อยากปะทะให้ถือผลาญ

กำลังกาย สลายจิตใจสู้รบกับข้าศึกเป็นสำคัญเรา เมื่อขวัญค่าศึกท้อแท้แตกสร้างไม่เป็นกระบวน จึงค่อยไล่จับเมื่อเป็นเช่นนี้จะสามารถหลีกเลี่ยงการหลังเล็ดได้

8. ถอนพินใต้กระทะ

ความหมายของกลยุทธ์นี้คือเมื่อกองทัพทั้งสองฝ่ายประจันหน้ากันเราจะไม่ไปปะทะกับความแข็งแกร่งของข้าศึกโดยตรงให้หาทางบั่นทอนพลังสู้รบของข้าศึกจากท่านรากเหง้าเสียกับข้าศึก ด้วยวิธีอ่อนชนะแข็ง

จุดประสงค์ของถอนพินใต้กระทะหมายถึงเมื่อจะแก้ปัญหาที่จะต้องลงมือจัดการจากชั้นหลักฐาน ในที่เดียวไม่เช่นนั้นก็จะไม่สามารถแก้ปัญหาได้อย่างแท้จริงกระทะที่กำลังดัมเตื่อย่อมจะร้อนไม่มีทางจะจับต้องได้แต่ถ้าวอนพินใต้กระทะออกเสียน้ำที่เหลือก็จะค่อยเย็นลงในตอนนั้นจะจัดการอย่างไรก็ทำได้ง่ายเช่นเดียวกันเมื่อข้าศึกต่อสู้กันอย่างเหนียวแน่นถ้าเราสู้รบซึ่งหน้าก็ไม่มีทางที่จะได้รับชัยชนะการจะเอาชนะ ข้าศึกเช่นนี้ต้องโจมตีจุดอ่อนที่ทำให้ข้าศึกถึงตายซึ่งพอจะมีอยู่ 2 วิธีการคือ

- จะต้องตัดการซ่อมบำรุงข้าศึกเมื่อการซ่อมบำรุงข้าศึกถูกตัดขาดออกไปแล้วข้าศึกไม่ว่าจะใหญ่โตแข็งแรงแค่ไหนก็ไม่สามารถจะรบต่อไปได้
- ทำลายขวัญข้าศึกเมื่อทหารสูญเสีย หหมดกำลังใจจะสู้รบเสียแล้ว กำลังจะมากสักเท่าไรก็ไม่สามารถจะเกิดผลได้

9. กวนน้ำจับปลา

ความหมายของกลยุทธ์นี้คือ ปลาไม่เห็นทิศทางแม่น้ำขุ่น คนเองก็ไม่สามารถแยกจริงหรือเท็จ ออกในยามที่ขุ่นมัวจึงเกิดช่องว่างมากมายที่จะเอาประโยชน์ได้กวนน้ำจับปลาจึงเป็นกลยุทธ์ที่อาศัยความวุ่นวายภายในของข้าศึกช่วงชิงเอาชัยชนะมาซึ่งถ้าฝ่ายตรงข้ามยังไม่เกิดความวุ่นวายก็หาทางทำให้เกิดความวุ่นวายขึ้นหลังจากนั้นก็ใช้ออกาสเข้าจัดการเสีย

10. จักจั่นลอกคราบ

ความหมายของกลยุทธ์นี้คือรักษาไว้ซึ่งแนวรบเดิมเอาไว้ให้ดูน่าเกรงขามเหมือนเก่าทำให้ฝ่ายพันธมิตรไม่สงสัยฝ่ายข้าศึกก็ไม่กล้าบุกมาอย่างพิถีพิถันในขณะที่ข้าศึกเกิดความฉงนและไม่รู้ซัดจึงค่อยเคลื่อนกำลังหลักให้เรียกออกไปก็เลยหยุดนี้เป็นกลยุทธ์ที่แสร้งแสดงว่ายังอยู่ที่เดิมไม่เห็นแต่ความจริงเราได้เคลื่อนย้ายออกไปแล้วดังเช่นข้าศึกที่เข้มแข็งใหญ่โตมากเราไม่อาจจะตั้งยันต์กับข้าศึกต่อไปอีกได้คืนลบต่อไปก็จะได้รับความสูญเสียเพิ่มจึงจำเป็นต้องถอยเสียก่อนไว้ค่อยหาทางโจมตีภายหลังแต่ในการถอยนั้นถ้าถอยอย่างลึกลับลึกลอนไม่มีแผนการเสียแล้วก็อาจจะถูกข้าศึกได้

เขย่าได้ฉะนั้นจึงควรแจ้งแสดงว่ายังยืนหยัดอยู่ที่เดิมโดยภายนอกจึงเข้าศึกษาในช่วงซึ่งเวลาให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้แต่ก็สามารถถอยได้อย่างปลอดภัย นี่คือกลยุทธ์จกัณฑ์ลอคคราบเมื่อเข้าศึกษาค้นพบความจริงเราก็ลอคคราบหนีไปเสียแล้ว

11. ชีตันทม่อนด่าตันไหว

ความหมายของกลยุทธ์นี้คือเมื่อผู้ที่เข้มแข็งต้องการที่จะสยบผู้ที่อ่อนแอกว่าจะต้องดำเนินการโดยใช้วิธีตักเตือนหรือการใช้มาตรการเด็ดขาดก็สามารถทำให้ผู้ที่อ่อนแอยอมสยบเช่นกันถ้าแปลตรงตัวชีตันทม่อนดัดตันไหวหมายถึงชีไปที่ตันหม่อนแต่กลับไปด่าที่ตันไหวคือทำเป็นกำลังดูว่าคนหนึ่งแต่แท้ที่จริงกำลังชี้ความผิดของอีกคนหนึ่งอยู่แม้จะไม่พูดออกมาตรงๆแต่คนฟังก็รู้ว่าสิ่งที่เขาด่าหมายถึงอะไร

12. ขึ้นบ้านชักบันได

ความหมายของกลยุทธ์นี้คือต้องใจเผยจุดอ่อนของต้นสร้างเงื่อนไขความสะดวกแก่ข้าศึกหลอกล่อให้เข้ามายังเขตเราเมื่อเข้าศึกษาบุกเข้ามาในเขตเราเราก็จงใจเปิดทางตันให้กับเขาเมื่อเข้าศึกษาหลงกลมีตกอยู่ในวงล้อมก็จะตีตระหนกเดินไปตามหนทางที่เราเปิดไว้ให้เมื่อเราตัดทางรุกและทางถอยข้าศึกก็จกัณฑ์ถ่วงถ้าถ้าไม่ยอมจำนนก็เหลือแต่ทางตายอย่างเดียวการขึ้นบ้านชักบันไดจึงหมายถึงหลังจากขึ้นบ้านไปแล้วก็ให้ชื้อบันไดทิ้งเสียในด้านกลยุทธ์ทางทหารจะมีความหมาย 2 อย่างคือ

- อ้อยเหยื่อที่ข้าศึกอาจจะเข้ามาจับทิ้งละไว้ให้ข้าศึกรีบรถเข้ามาหลังจากนั้นก็ตัดความสัมพันธ์ของข้าศึกกับกองหนุนเสียจัดการทำลายให้ราบคาบไป
- ตัดทางถอยของตนเองตั้งแนวอิงลำน้ำทำให้ไพร่พลสู้รบด้วยการตัดสินใจที่จะสู้ตาย

13. กลเปิดเมือง

ความหมายของกลยุทธ์นี้คือในสภาวะที่ฝ่ายตนมีกำลังอ่อนแอให้เราแสดงออกไปว่าเราไม่สนใจที่จะป้องกันข้าศึกซึ่งการทำเช่นนี้จะทำให้ข้าศึกเกิดความระแวงว่าเรามีแผนหลอกให้เขาเข้ามาติดกับกันเปิดเมืองนี้ใช้เมื่อถึงคราวจำเป็นไม่อยู่ในสถานการณ์ที่ถึงอย่างไรแล้วฝ่ายตนก็ไม่มีทางที่จะต่อสู้ได้จึงใช้วิธีการทางจิตวิทยาทำเป็นไม่มีการป้องกันไม่สนใจการโจมตีหลายๆจนทำให้ฝ่ายที่โจมตีเกิดความระแวงว่าการที่เป็นเช่นนี้เพราะเราต้องการหลอกให้เขาเข้าโจมตีการใช้กลยุทธ์นี้มีความเสี่ยงอยู่มากคือถ้าหากคู่ต่อสู้ไม่หลงกลแล้วเข้าโจมตีฝ่ายเราจะต้องถูกบดขยี้พ่ายแพ้ยับเยินอุบายนี้จึงไม่ควรใช้หากไม่จำเป็น

14. กลไส้ศึก

ความหมายของกลยุทธ์นี้คือให้เอาชนะด้วยแสงการสนับสนุนช่วยเหลือจากคนข้างในของฝ่ายตรงข้ามกลยุทธ์นี้มีเป้าหมายเพื่อทำลายกำลังสำคัญของฝ่ายตรงข้ามไม่ว่าจะเป็นตัวบุคคลสถานที่หรือแม้แต่ยุทธวิธีของฝ่ายตรงข้าม ด้วยการสร้างสถานการณ์ทำให้ฝ่ายตรงข้ามเกิดความแตกแยกหรือความขัดแย้งกันซึ่งทำได้หลายวิธีเช่นปล่อยข่าวลือข่าวลวงติดสินบนการส่งสยรับเข้าไปสอดแนมหาข่าวหรือการส่งคนเข้าไปทำงานกับฝ่ายตรงข้ามเป็นเวลานานจนฝ่ายตรงข้ามให้ความไว้วางใจแล้วจึงลงมือสร้างความเสียหายหรือยุยงใส่ร้ายเพื่อกำจัดบุคคลที่เป็นกำลังสำคัญเสีย

15. กลลูกโซ่

ความหมายของกลยุทธ์นี้คือหากฝ่ายข้าศึกมีกำลังมากเราจะใช้กำลังต่อสู้กับเขาไม่ได้ควรจะใช้กลยุทธ์ทำให้เขาอ่อนแอก็ลูกโซ่เป็นการใช้กลยุทธ์ต่อเนื่องกันตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปในลักษณะที่ต่อเนื่องกันหรือจะใช้แผนซ้อนแผนเพื่อให้แต่ละคนอุบายขยายผลต่อเนื่องกันก็จะทำให้การทำลายคู่ต่อสู้ได้ผลมากยิ่งขึ้นการทำให้ข้าศึกอ่อนแอมีหลายวิธี วิธีหนึ่งคือทำให้ฝ่ายต่างๆของข้าศึกเกิดความขัดแย้งจนทำให้การดำเนินงานไม่มีประสิทธิผลกลยุทธ์นี้สำเร็จจะมีผลเช่นเดียวกับทฤษฎีโดมิโน

16. หนีคือยอดกลยุทธ์

ความหมายของกลยุทธ์นี้คือควรหลบหนีข้าศึกที่เข้มแข็งกว่าให้ถือว่าการถอยเป็นการรุกเพื่อทำลายข้าศึกการถอยนั้นไม่ใช่ความผิดแต่เป็นเรื่องปกติวิสัยในสงครามในตำราพิชัยสงครามของจีนไม่เคยมีกลยุทธ์ใดที่ให้บุกเข้าไปสู่ตายพร้อมกับข้าศึกเลยโดยพื้นฐานรถเห็นว่าถ้าคำนวณแล้วว่ารถไม่ชนะก็ไม่ควรรบคนทั่วไปมักจะเข้าใจว่ามันเป็นเหตุผลต้องตั้งแต่วิทยาศาสตร์สงครามโบราณการฝึกรบกับข้าศึกผลสุดท้ายก็พ่ายแพ้ยับเยินนั้นมีอยู่มากไม่ถ้วนแม่ทัพที่รู้จักแต่จุมกไม่รู้จักถอยคนประเภทนี้อาศัยแต่ความเห็นส่วนตัวไม่อาจทำการใหญ่ได้สิ่งที่จำเป็นสำหรับแม่ทัพไม่ใช่แค่ความกล้าหาญที่จะบุกไปข้างหน้าเท่านั้นยังต้องมีความกล้าหาญที่จะถอยด้วยการถอยมีข้อดีดังนี้

- แม้ไม่มีทางหลบชนะแต่ก็ไม่ถึงกับหลบแพ้ซึ่งจะสามารถหลีกเลี่ยงการโจมตีของฝ่ายตรงข้ามไปได้
- สามารถรักษาอย่างไม่ได้จะได้เตรียมการรับในครั้งต่อไปซึ่งหมายถึงยังคงมีความหวังที่จะกลับแพรวให้เป็นชนะได้

บทที่ 3

วิธีดำเนินงานวิจัย

จากการศึกษา “ภูมิศาสตร์กับกลยุทธ์ทางการสงครามของขงเบ้งในวรรณกรรมสามก๊ก” สามารถแบ่งขั้นตอนวิธีการดำเนินงานได้ดังนี้

3.1 แหล่งที่มาของข้อมูล

ข้อมูลทางทุติยภูมิ ที่มาจากการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

3.1.1 ข้อมูลประวัติโดยคร่าวของขงเบ้ง และกลยุทธ์ 36 กลยุทธ์ โดยจำแนกออกมาเป็น กลยุทธ์ที่ขงเบ้งมีส่วนเกี่ยวข้องทั้งหมด 16 กลยุทธ์ ทั้งหนังสือเอกสารและสื่ออิเล็กทรอนิกส์

3.1.2. ข้อมูลทางภูมิศาสตร์มนุษย์และภูมิศาสตร์กายภาพทั้งหนังสือเอกสารและสื่ออิเล็กทรอนิกส์

3.2 วิธีการศึกษา

การศึกษาเรื่อง “ภูมิศาสตร์กับกลยุทธ์ทางการสงครามของขงเบ้งในวรรณกรรมสามก๊ก” มีวิธีการศึกษาดังนี้

3.2.1 วิธีการเก็บข้อมูล

3.2.2 ศึกษาวรรณกรรมสามก๊กและประวัติของขงเบ้ง

3.2.3 ศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ 36 กลยุทธ์แห่งชัยชนะ โดยศึกษาเจาะจงเฉพาะส่วนที่ขงเบ้งเลือกใช้จำนวน 16 กลยุทธ์

3.2.4 เก็บรวบรวมข้อมูลเหตุการณ์การศึกษาที่เกี่ยวข้องกับกลยุทธ์ที่ขงเบ้งเลือกใช้

3.2.5 ศึกษาข้อมูลทางภูมิศาสตร์บริเวณที่ทำการศึก ในเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับกลยุทธ์ที่ขงเบ้งเลือกใช้

3.3 วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

3.2.1 วิเคราะห์ที่ตั้งและสภาพภูมิศาสตร์บริเวณที่ทำการศึก โดยใช้ Google earth

3.2.2 วิเคราะห์ความเกี่ยวข้องระหว่างกลยุทธ์ของขงเบ้งกับหลักภูมิศาสตร์

3.4 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

3.2.1 แผนที่

3.2.2 Google earth

3.2.3 สื่ออิเล็กทรอนิกส์

3.2.4 หนังสือที่เกี่ยวข้องกับสามก๊ก

3.5 เทคนิคการวิเคราะห์ข้อมูล

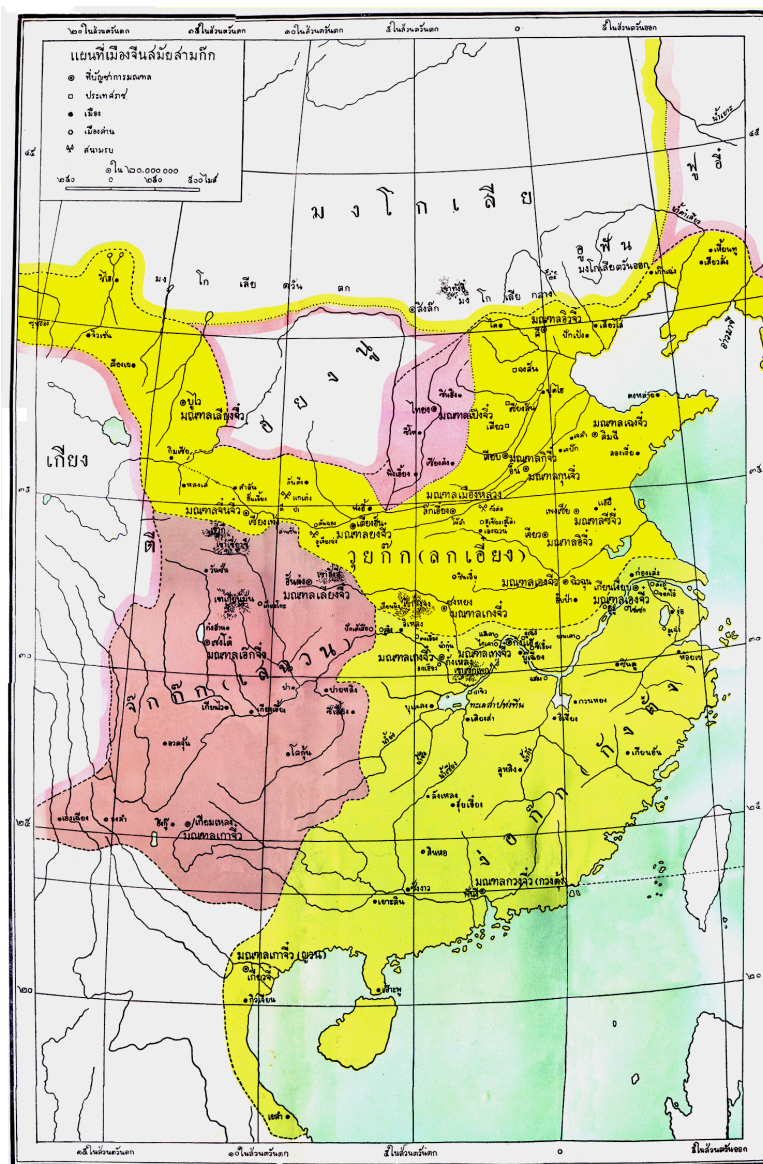
3.2.1 วิเคราะห์ข้อมูลเชิงบรรยาย

3.2.2 วิเคราะห์ข้อมูลพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ด้วย Google earth

บทที่ 4

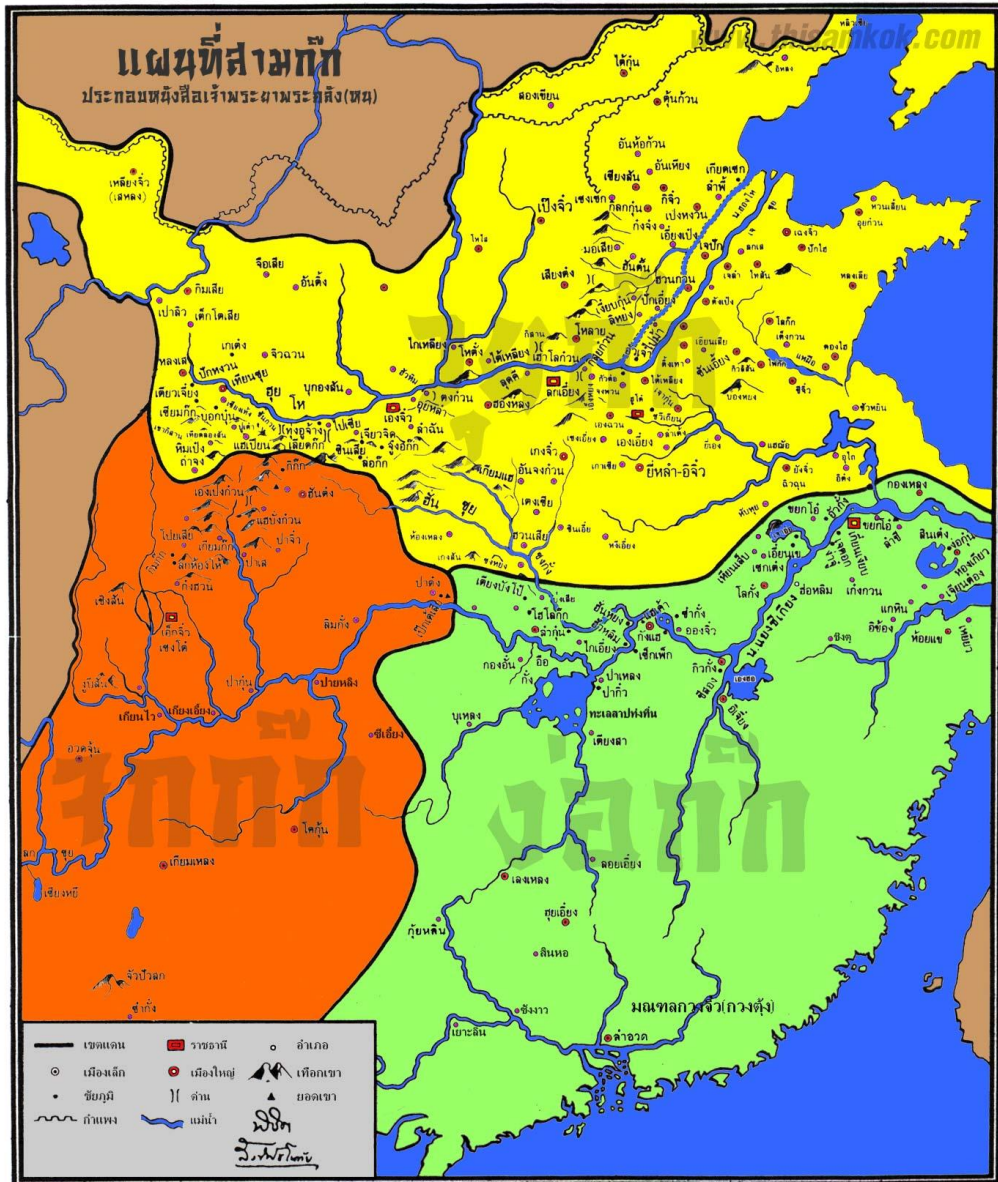
ผลการศึกษา

ผลการศึกษางานวิจัยเรื่อง ภูมิศาสตร์กับกลยุทธ์ทางการสงครามของขงเบ้งในวรรณกรรมสามก๊ก สามารถแบ่งกลยุทธ์และจำแนกเหตุการณ์ได้ดังนี้

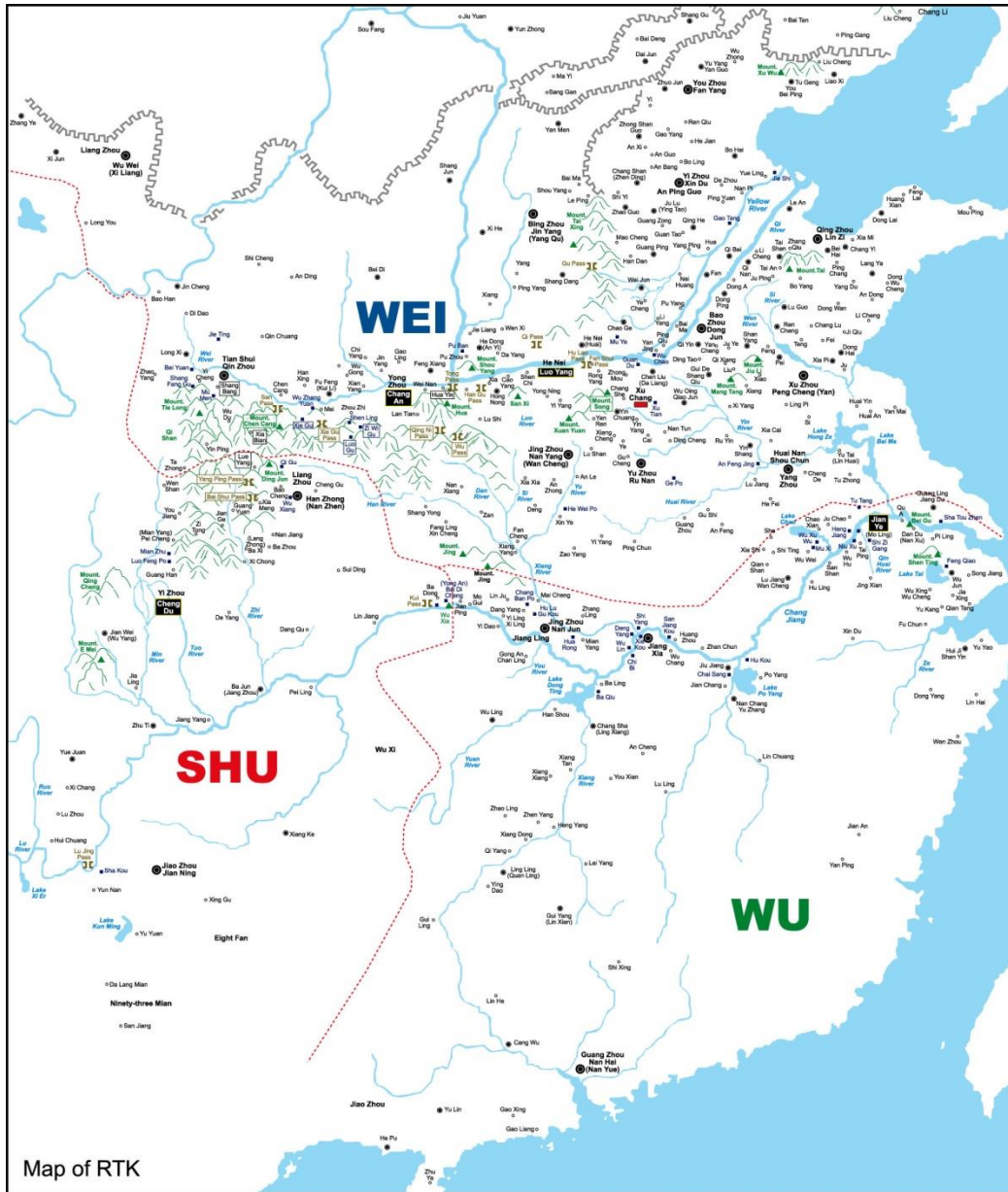
ภาพแผนที่แสดงอาณาเขตในยุคสามก๊ก(ภาพก.)

ที่มา : <https://www.samkok911.com>

ภาพแผนที่แสดงอาณาเขตในยุคสามก๊ก(ภาพข.)

ที่มา : www.thisamkok.com

ภาพแผนที่แสดงอาณาเขตในยุคสามก๊ก(ภาพค.)

ที่มา : <https://www.samkok911.com>

ตารางแสดงกลยุทธ์ที่ขงเบ้งใช้ เหตุการณ์ และ เขตพื้นที่ในเหตุการณ์

กลยุทธ์	เหตุการณ์	เขตพื้นที่ของเหตุการณ์
ล้อมเว่ยช่วยเจ้า	หลังจากที่โจโฉยกทัพไปตีฮั่นตั้งสำเร็จ ขงเบ้งจึงออกอุบายด้วยการนำเมืองไปติดสินบนกับซุนกวน เพื่อให้ซุนกวนไปตีเมืองหับป่า ทำให้โจโฉล้มเลิกการบุกเข้าตีเมืองเสฉวนของเล่าปี่	<ul style="list-style-type: none"> ● เมืองฮั่น ● เมืองหับป่า
ยืมดาบฆ่าคน	เมื่อเล่าปี่ตั้งรับทัพโจโฉที่เมืองแอสเค้า ขงเบ้งชักชวนซุนกวนเจ้าเมืองกังตั้งเข้ามาร่วมเป็นพันธมิตร ด้วยการยุยงให้ฝั่งของซุนกวนเกิดโทสะและร่วมมือกับเล่าปี่	<ul style="list-style-type: none"> ● เมืองแอสเค้า ● กังตั้ง
รอซ้ายามเปลี่ยน	ศึกเขากิสาน ครั้งที่ 4 ฝ่ายสุมาอี้ได้บุกเข้ามาเพื่อตีเมืองฮั่นตั้ง ในเขตของจ๊กก๊ก ฝั่งขงเบ้งได้คาดการณ์ไว้แล้วว่าจะมีฝนตกหนักนานเป็นเดือน ในระหว่างที่กองทัพวุยก๊กได้รับความเสียหาย ขงเบ้งจึงใช้โอกาสนั้นบุกตี	<ul style="list-style-type: none"> ● เมืองฮั่นตั้ง ● เขากิสาน
มีในไม่มี	ศึกเขากิสาน ครั้งที่ 5 ขงเบ้งจึงใช้อุบายให้ทหารปลอมตัวเป็นผีป่า หลอกทัพของสุมาอี้เพื่อเก็บเกี่ยวข่าวสาส์น	<ul style="list-style-type: none"> ● เมืองหลงเส ● เขากิสาน
หลี่ตายแทนถาว	ศึกเขากิสาน ครั้งที่ 1 ขงเบ้ง วางแผนจะยึดเมืองเทียนชุย และอยากได้ตัวเกียงอูมาอยู่ข้างตน จึงออกอุบายให้ฝั่งง่อก๊กเข้าใจผิดว่าเกียงอูได้แปรพักตร์	<ul style="list-style-type: none"> ● เมืองเทียนชุย ● เขากิสาน
ล่อเสือออกจากถ้ำ	ศึกเขากิสาน ครั้งที่ 3 ฝ่ายขงเบ้งสามารถตีด่านตันฉองแตกได้ จากนั้นรีบยึดจุดยุทธศาสตร์โดยรอบ สุมาอี้ที่สุ่มกำลังก็ถูกขงเบ้งล่อออกมาทำให้พ่ายแพ้ไป	<ul style="list-style-type: none"> ● ด่านตันฉอง
แสร้งปล่อยเพื่อจับ	สงครามทางตอนใต้ ระหว่างขงเบ้งกับเบ้งเฮ็ก ขงเบ้งต้องการให้เบ้งเฮ็กมาอยู่ทางฝั่งพวกของตน จึงใช้กลวิธีปล่อยตัวเบ้งเฮ็กไปถึง 6 ครั้ง ทำให้เกิดความละอายใจ และยอมเข้าฝ่ายขงเบ้งในที่สุด	<ul style="list-style-type: none"> ● บริเวณตะวันตกเฉียงใต้ ของจ๊กก๊ก

ถอนฟันใต้กระโถ	ศึกที่จ๊กก๊กบุกเข้ายึดเสฉวนรบกับเล่าเจี้ยง ม้าเฉียวได้นำทัพจากฮันต่งเข้าโจมตีแฮบังกวน หลังจากนั้น ขงเบ้งจึงได้ออกอุบายดึงม้าเฉียวมาอยู่ฝ่ายตน	<ul style="list-style-type: none"> ● เมืองเสฉวน ● เมืองฮันต่ง ● ด่านแฮบังกวน
กวนน้ำจับปลา	กบฏกลุ่ม ยงคี จูโพ โกเตง เป็นกบฏจาก 3 เมืองที่มารวมตัวกัน ขงเบ้งใช้อุบายให้ทั้ง 3 ฝ่ายสังหารกันเอง โดยไม่ต้องเปลืองกำลังพล	<ul style="list-style-type: none"> ● เมืองอวตจั้น ● เมืองเกียมหลง ● เมืองโคกุ่น ● เมืองเองเสี่ย
จ๊กจั้นลอกคราบ	ศึกเขากิสาน ครั้งที่ 2 ขงเบ้งถูกกองทัพปิดล้อมที่เขากิสาน รู้ว่ากองทัพตนนั้นมีเสบียงน้อยลงเต็มที จึงหาทางกลับเสฉวนโดยทิ้งความเสียหายให้แก่ฝ่ายโจจิ้นไม่น้อย	<ul style="list-style-type: none"> ● เขากิสาน
ซี้ตันหม่อมดำตันไหว	ภายหลังการเสียชีวิตของเล่าปี่ สุมาอี้มีแผนการวานให้เมืองหัวเมืองใหญ่โจมตี แต่ขงเบ้งได้เตรียมการรับมือไว้อยู่แล้ว ทัพห่อปีที่บุกมาทางตะวันตก ขงเบ้งได้ส่งทัพของม้าเฉียว ไปตั้งรับ ห่อปีที่กลัวม้าเฉียวอยู่แต่เดิมจึงถอนทัพกลับไป	<ul style="list-style-type: none"> ● เลียวต้ง
ขึ้นบ้านซักบันได	เมืองครั้งที่ทัพของแฮหัวตุ้น จะยกทัพมาที่เมืองซินเอี้ย ขงเบ้งให้ ทัพของกวนอูประจำอยู่ที่เขากิสาน เตียวหุยประจำอยู่ที่ป่าอันหลิมทางซ้าย ให้จูล่งนำกองกำลังล่อแฮหัวตุ้นเข้ามาในพื้นที่ทุ่ง และให้จุดไฟเผาทุ่ง ทำให้ทัพแฮหัวตุ้นได้รับความเสียหายเป็นอย่างมาก	<ul style="list-style-type: none"> ● เมืองซินเอี้ย ● ทุ่งพกบ่อง ● เขากิสาน ● ป่าอันหลิม
กลเปิดเมือง	ศึกเขากิสาน ครั้งที่ 1 ขงเบ้งเป็นฝ่ายเสียเปรียบเรื่องกำลังพลเป็นอย่างมาก จึงใช้กลเปิดประตูเมืองเพื่อล่อสุมาอี้ เพื่อให้สุมาอี้ถอนทัพกลับไป	<ul style="list-style-type: none"> ● เมืองเสเสี่ย ● ฮันต่ง
กลไล่ศึก	ศึกเขากิสาน ครั้งที่ 6 สุมาอี้วางแผนให้แต่บุนไปเป็นไส้ศึก แต่ขงเบ้งเลยใช้วิธีซ่อนแผนให้ล่อให้ทัพของสุมาอี้บุกเข้ามา จึงทัพให้ทัพสุมาอี้เป็นฝ่ายแพ้ไป	<ul style="list-style-type: none"> ● เขากิสาน

กลุ่กโซ่	ศึกเขากีสาน ครั้งที่ 1 เมื่อขงเบ้งต้องทำการรบกับโจจิ๋น ขงเบ้งวางกลยุทธ์ แบ่งกองทัพเป็น 4 กอง แบ่งเป็น กองล่อ กองที่ซุ่มนอกค่าย และกองที่ซุ่มอยู่ที่เขากีสาน เมื่อแม่ทัพฝ่ายโจจิ๋นบุกมาถึงจึงถูกซุ่มโจมตี แม่ทัพฝ่ายโจจิ๋นรีบนำทัพกลับเมืองอย่างเร่งรีบ จึงเกิดความเข้าใจผิด ทำให้แม่ทัพฝ่ายโจจิ๋น ถูกโจมตีจากทั้ง 2 ฝ่าย	เขากีสาน
หนี่คือยอดกลยุทธ์	โจโฉที่ยังไม่ล้มเลิกที่จะโจมตีเมืองซินเอี๋ย โดยครั้งนี้โจโฉ นำกองพลเป็นจำนวนมากมาบุก ขงเบ้งจึงได้วางแผนให้เล่าปี่ไปตั้งหลักที่เมืองอ้วนเซีย	เมืองซินเอี๋ย

4.1 กลยุทธ์ล้อมเว่ยช่วยเจ้า

เหตุการณ์

หลังจากที่ เมืองฮันต๋ง ที่อยู่ในเขตพื้นที่ของจ๊กก๊กขณะนั้น ได้ถูกโจโจเข้าบุกตี ในปี ค.ศ. 215 ภายหลังจากที่โจโฉยึดเมืองฮันต๋งได้ เล่าปี่กังวลว่าจะถูกยึดเมือง จึงปรึกษากับที่ปรึกษาของตน ขงเบ้งจึงออกอุบาย ให้อพยพเมืองทั้งสามแก่ ซุนกวน ได้แก่ เมืองกังแฮ เมืองเตียงสา เมืองฮุยเอี๋ย เพื่อให้ซุนกวนนำทัพไปตีเมืองหับป่า เมื่อโจโฉรู้เรื่องเข้า จึงต้องล้มเลิกแผนการที่จะนำทัพโจมตีเมืองเสฉวนของเล่าปี่ เนื่องจากต้องตั้งรับมือกับทัพของซุนกวน ในการรบที่หับป่าครั้งนั้น ถูกเรียกว่า ยุทธการหับป่า หรือ (Battle of Hefei)

วิเคราะห์พื้นที่กับเหตุการณ์

เมืองฮันต๋ง หรือในปัจจุบันเรียกว่า ฮันจง ตั้งอยู่ทางตะวันตกเฉียงใต้ของมณฑลฉ่านซี เป็นประตูทางเหนือของอี้โจว ถือเป็นเมืองที่มีความสำคัญทางยุทธศาสตร์ทางการทหารในสมัยสามก๊ก อยู่ในเขตพื้นที่ของเล่าปี่ขณะนั้น หลังจากถูกโจโฉยึดครอง เล่าปี่วิตกกังวลว่าจะถูกตีเมืองเสฉวน ที่เป็นเหมือนเมืองหลวงของจ๊กก๊ก เพื่อป้องกันการบุกตีเมือง ขงเบ้งตัดสินใจติดสินบนเมืองเพื่อให้ซุนกวนตีเมืองหับป่า จากภาพ 4.1.4 และ 4.1.5 ลักษณะภูมิศาสตร์ของเมืองหับป่าเป็นเขตร้อนชื้น อบอุ่น มีแม่น้ำฮั่นไหลผ่านกลางเมือง อุดมสมบูรณ์ สามารถเพาะปลูกได้ตลอดทั้งปี จึงอุดมไปด้วยข้าวสาลี เป็นเสมือนดินแดนที่เป็นประตูของ วูยก๊ก และอยู่ใกล้เขตชายแดนของง่อก๊ก การที่ขงเบ้งเลือกเมืองนี้เจรจากับซุนกวน ทำให้ซุนกวนเกิดความอยากได้ เมื่อซุนกวนจะ

บุกเข้าตี จึงทำให้โจโฉที่ตั้งใจจะตีเสฉวนจึงต้องเปลี่ยนมาตั้งรับทางเมืองหับป่าแทน ทำให้เสฉวนปลอดภัยจากการโจมตี การเลือกใช้กลยุทธ์นี้จึงต้องรอบรู้เรื่องพื้นที่ด้วย

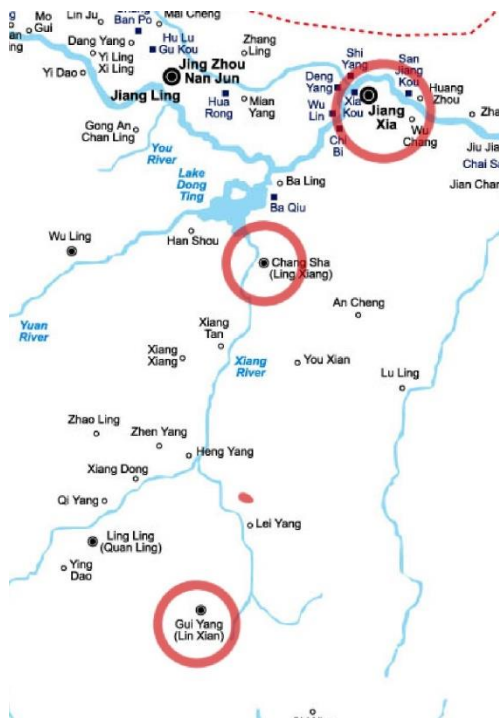
ภาพที่ 1 ภาพขยายแผนที่เมืองฮั่นตั้งในยุคสามก๊ก

ที่มา : <https://upload.wikimedia.org>

ภาพที่ 2 ภาพมุมสูงจากแผนที่ดาวเทียมเมืองฮั่นตั้งในมณฑลส่านซีปัจจุบัน

ที่มา : google.earth (2021)

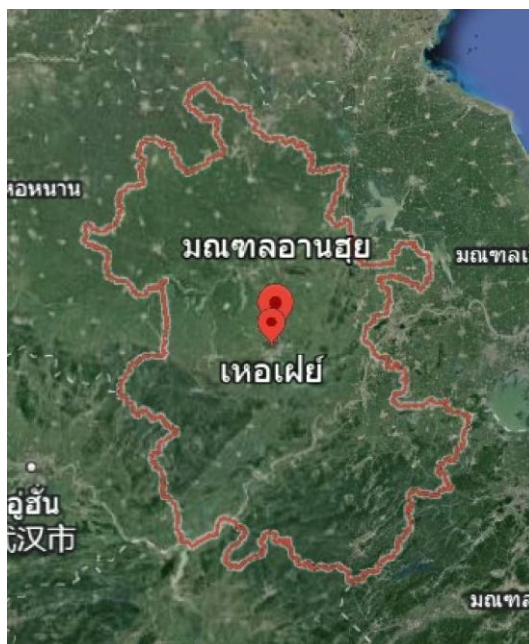
ภาพที่ 3 ภาพขยายแผนที่แสดงพื้นที่เมืองที่ขงเบ้งนำไปติดสินบนแก่ซุนกวน

ที่มา : <https://www.samkok911.com>

ภาพที่ 4 ภาพขยายแผนที่เมืองหับป่าในยุคสามก๊ก

ที่มา : <https://www.samkok911.com>

ภาพที่ 5 ภาพมุมสูงจากแผนที่ดาวเทียมเมืองเหอเฟย์(หับป่า)ในมณฑลอานฮุย ในปัจจุบัน

ที่มา : google.earth (2021)

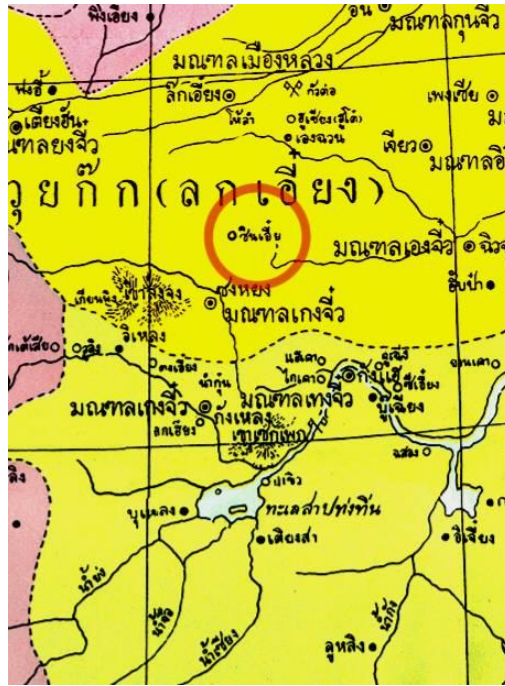
4.2 ยี่มดาบฆ่าคน

เหตุการณ์

เมื่อเล่าปีตั้งรับทัพของโจโฉที่เมืองแฮเค้าได้ ขงเบ้งจึงหาทางชักชวนซุนกวนเจ้าเมืองกังตั๋งเข้ามา ร่วมเป็นพันธมิตร ด้วยการยุยงให้ฝั่งของซุนกวนเกิดโทสะและร่วมมือกับเล่าปี เกิดเป็นสงครามโจโฉ ต่กทัพเรือ เรียกว่า ยุทธนาวีที่ผาแดง หรือ (Battle of Chibi)

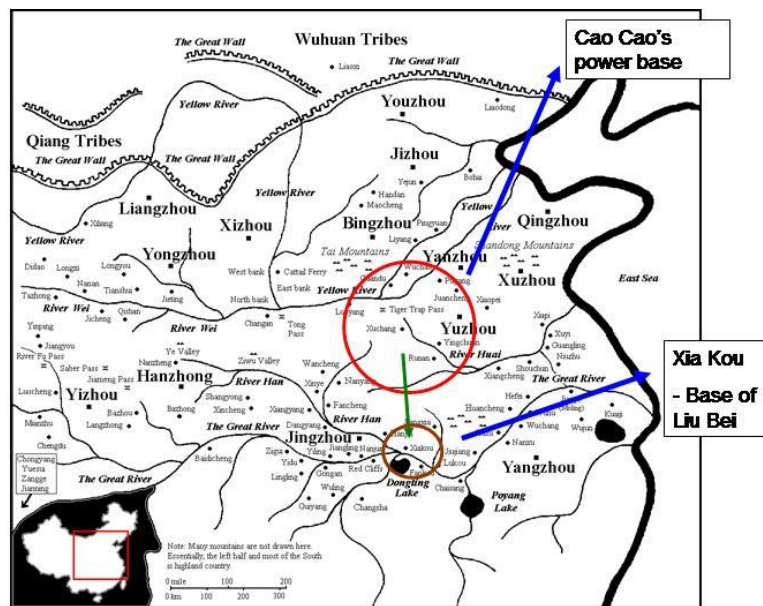
วิเคราะห์พื้นที่

เล่าปีถูกทัพโจโฉบุกจนต้องตั้งเมืองซินเอี้ย มาตั้งหลักอยู่ที่เมืองแฮเค้าที่บริเวณแถบแม่น้ำแยงซีเกียงไหลผ่าน เพื่อตั้งรับกับทัพโจโฉ ลำพังกำลังของเล่าปีนั้นไม่เพียงพอที่จะรบกับทัพโจโฉ เล่าปีจึงได้ส่งขงเบ้งเข้าไปเป็นทูตเพื่อเจรจาสันติภาพให้ซุนกวนเจ้าเมืองกังตั๋งเข้ามาเป็นพันธมิตรในศึก ในครั้งแรกซุนกวนเกิดความลังเลว่าจะยอมหรือสู้ แต่ขงเบ้งได้ยุยงจิวอี้ แม่ทัพใหญ่ของง่อก๊กให้เกิดโทสะ ทำให้สามารถดึงฝ่ายซุนกวนไปเป็นพวกได้ โดยการรบครั้งนี้ ฝั่งหนึ่งเป็นกองทัพพันธมิตรของเล่าปีและซุนกวนทางตอนใต้ และอีกฝั่งคือทัพของโจโฉทางตอนเหนือ บริเวณ ยุทธนาวีที่ผาแดง ยังเป็นที่ถกเถียงกันอยู่ แต่เชื่อกันว่าจุดที่โจโฉถูกเผาทัพเรือนั้นอยู่บริเวณเขาเซ็กเพ็ก หรือเรียกว่า หน้าผาแดง

ภาพที่ 6 ภาพขยายแผนที่เมืองชินเอื้อยในยุคสามก๊ก

ที่มา : <https://www.samkok911.com>

ภาพที่ 7 ภาพขยายแผนที่เมืองแฮเค้าในยุคสามก๊ก

ที่มา : <https://chinahistorysg.wordpress.com>

ภาพที่ 8 ภาพผาแดงอยู่บริเวณอุ้งอ้นของจีนในปัจจุบัน

จากภาพผาแดงเป็นบริเวณที่สันนิษฐานกันว่าทัพโจโฉถูกเผาเรือ

ที่มา : <https://mpics.mgonline.com>

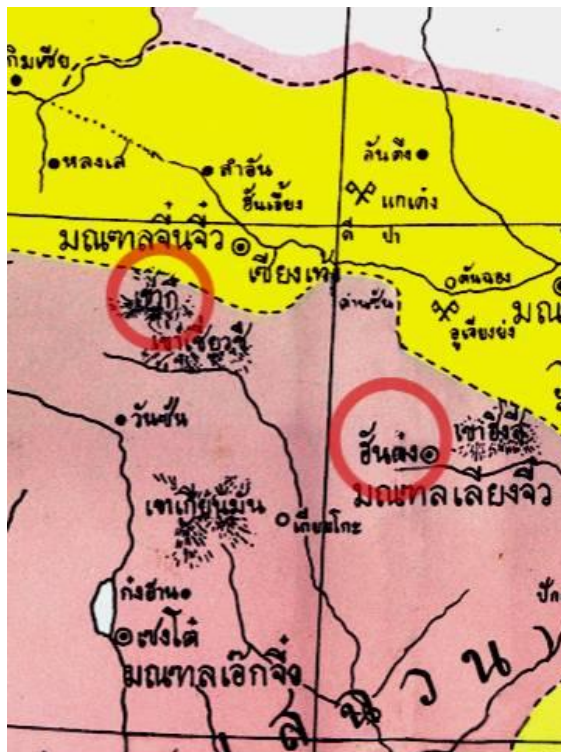
4.3 รอข้ามยามเปลี่ย

เหตุการณ์

ศึกเขากิสาน ครั้งที่ 4 ฝ่ายของสุมาอี้ได้บุกเข้ามาเพื่อตีเมืองฮันต่ง ในเขตของจ๊กก๊ก ผิงขงเบ้งได้คาดการณ์ไว้แล้วว่าจะมีฝนตกหนักนานเป็นเดือน เมื่อฝิ่งวู่ยกทัพบุกเข้ามา ก็ต้องสูญเสียเสบียงอาหารเป็นจำนวนมาก ในขณะที่จ๊กก๊กได้มีการเตรียมการรับมือไว้แล้ว และในระหว่างที่กองทัพวู่ยกก็ได้รับความเสียหาย ขงเบ้งจึงใช้โอกาสนั้นบุกตีซ้ำ ทำให้ฝิ่งวู่ยกของสุมาอี้ต้องถอนทัพไปในที่สุด

วิเคราะห์พื้นที่

เขากิซานอยู่บริเวณตอนเหนือของจ๊กก๊ก เป็นทางใต้ของฝิ่งงอ๊ก ครั้งนี้ทัพสุมาอี้วางแผน บุกไปเมืองฮันต่ง โดนผ่านเขากิซาน ถ้าสามารถตีเมืองฮันต่งได้ก็สามารถเคลื่อนทัพผ่านไปยังใจกลางเมืองของฝ่ายจ๊กก๊กได้ โดยครั้งนี้ สภาพอากาศแปรปรวนทำให้มีฝนตกหนัก เมื่อฝนตกหนักนานเป็นเดือน กองทัพที่บุกมามาตั้งทัพจึงได้รับความเสียหายอย่างมาก ต่างจากกองทัพของขงเบ้งที่มีการเตรียมพร้อมเรียบร้อยแล้ว รอให้ฝั่งข้าศึกได้รับความเสียหาย จากนั้นจึงบุกซ้ำ

ภาพที่ 9 ภาพขยายแผนที่เขากีสาน และเมืองอินตองในอดีต

ที่มา : <https://www.samkok911.com>

4.4 มีในไม่มี

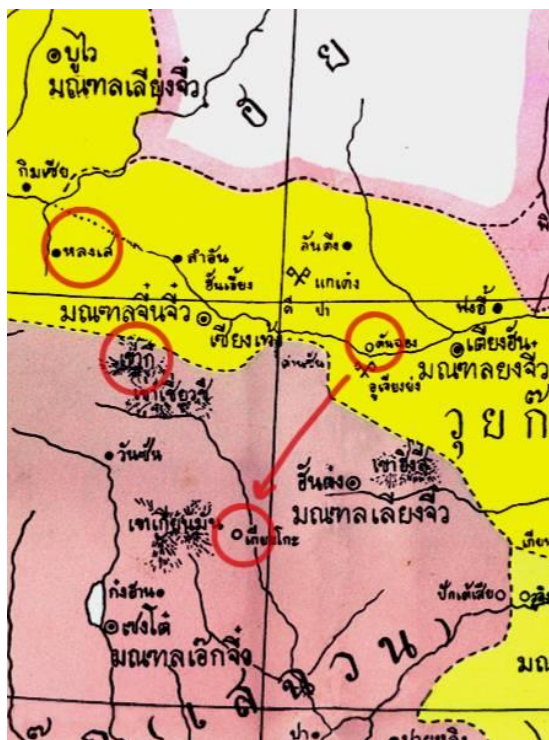
เหตุการณ์

ศึกเขากีสาน ครั้งที่ 5 ขงเบ้งต้องการเก็บข้าวสาลีที่เมืองหลงเส จึงแบ่งกองกำลังเป็น 2 ฝ่าย โดยทัพหลักไปทางตะวันตก ส่วนอีกทัพไปทางเขากีสาน ทางสุมาอี้คาดการณ์ไว้แล้วจึงชิงไปถึงเมืองหลงเสก่อน ขงเบ้งจึงใช้อูบายให้ทหารปลอมตัวเป็นผีป่า หลอกทัพของสุมาอี้เพื่อเก็บเกี่ยวข้าวสาลี

วิเคราะห์พื้นที่

ปี ค.ศ.231 ในฤดูใบไม้ผลิ เมืองหลงเสอุดมไปด้วยข้าวสาลี ทำให้ขงเบ้งต้องการที่จะนำกองกำลังไปเก็บข้าวสาลีเพื่อมาเป็นเสบียง ขงเบ้งได้วางกองกำลังออกเป็น 2 กอง โดยกองที่ 1 ไปทางเขากีสาน ส่วนอีกกองกำลังนำโดยตัวขงเบ้งเองได้เดินทัพไปทางด้านตันฉอง และอ้อมไปทางด้านเกียมโกะ ทางสุมาอี้ได้คาดการณ์ไว้ขงเบ้งในครั้งนี้นักเสปียงมาน้อย จึงได้นำทัพเพียงส่วนน้อยไปตั้งรับที่เขากอสาน จากนั้นทัพหลักของตนรีบเร่งไปทางเมืองหลงเสก่อน เพื่อครอบครองแหล่งข้าวสาลี เมื่อขงเบ้งมาถึงก็พบว่าทางฝ่ายของวุยก๊กได้มาถึงก่อนแล้ว เมื่อสุมาอี้รู้ทันตนเช่นนี้ ขงเบ้งจึงต้องออกอุบายเพื่อแก้ทางสุมาอี้ จึงให้

อุบายหลอกเหล่าทัพขงสูมาอู้ให้เสียขวัญและใช้จังหวะเวลานั้น ให้กองทัพของตนเก็บข้าวสาลีไปด้วย การใช้กลยุทธ์นี้เพื่อชิงเสปียงเป็นเพราะว่าขงเบ้งไม่ต้องการที่จะนำทัพแย่งชิงกับสูมาอู้โดยตรง เนื่องจากทั้งเรื่องเสปียง และเรื่องกองทัพ ทางฝ่ายของขงเบ้งเป็นฝ่ายเสียเปรียบ เมื่อไม่ใช้กองกำลังพล จึงใช้แผนลวงเพื่อแย่งเสปียงของข้าศึกนั่นเอง

ภาพที่ 10 ภาพขยายแผนที่ เมืองหลงเส ตันฉอง และ เกียมโก๊ะ

ที่มา : <https://www.samkok911.com>

4.5 หลี่ตายแทนถาว

เหตุการณ์

ศึกเขากิสาน ครั้งที่ 1 ขงเบ้ง วางแผนจะยึดเมืองเทียนชุย แต่ได้พ่ายแพ้ให้กับเกียงอูย ที่รู้แผนการณ์อยู่หลายครั้ง ดังนั้นขงเบ้งจึงอยากได้ตัวเกียงอูยมาอยู่ข้างตน ถึงจะจับเชลยศึกคนสำคัญที่เป็นถึงเชื้อพระวงศ์ของฝ่ายวุยก๊ก ก็ปล่อยตัวกลับไป แต่ก็วางอุบายให้ฝ่ายที่ถูกจับตัวมาเข้าใจผิดว่าเกียงอูยได้แปรพักตร์ เมื่อเชลยศึกถูกปล่อยตัวกลับไป จึงรายงานยฝ่งงอก๊ก ทำให้เกียงอูยไม่สามารถกลับเข้าฝ่ายนั้นได้ จึงทำให้ขงเบ้งได้เกียงอูยมาอยู่ฝ่งของตน

วิเคราะห์พื้นที่

เมืองเทียนชุยเป็นเมืองที่ตั้งอยู่แถบมณฑลกานซู่และส่านซี ในปัจจุบัน เป็นเมืองที่เหมือนจุดยุทธศาสตร์ของวุ้ยก็ก เพราะตั้งอยู่บริเวณแม่น้ำสายหลักของฝ่งวู่ย ของเบ้งเป้าหมายที่จะยึดเมืองนี้แต่ก็ต้องพ่ายแพ้ต่อแม่ทัพเกียงอูยที่ชำนาญตำราพิชัยสงครามและยังชำนาญด้านการรบ ทำให้ขงเบ้งต้องการเกียงอูยมาอยู่ข้างตนเองด้วย ดังนั้นจึงออกอุบายเพื่อให้ฝ่งวู่ยก็กเกิดความระแวง จนได้เกียงอูยมาข้างตน แต่ก็ต้องเสียเชลยศึกคนสำคัญที่เป็นถึงเชื้อพระวงศ์ฝ่ายศัตรูไป

ภาพที่ 11 ภาพขยายแผนที่ เมืองเมืองเทียนชุย

ที่มา : <https://commons.wikimedia.org>

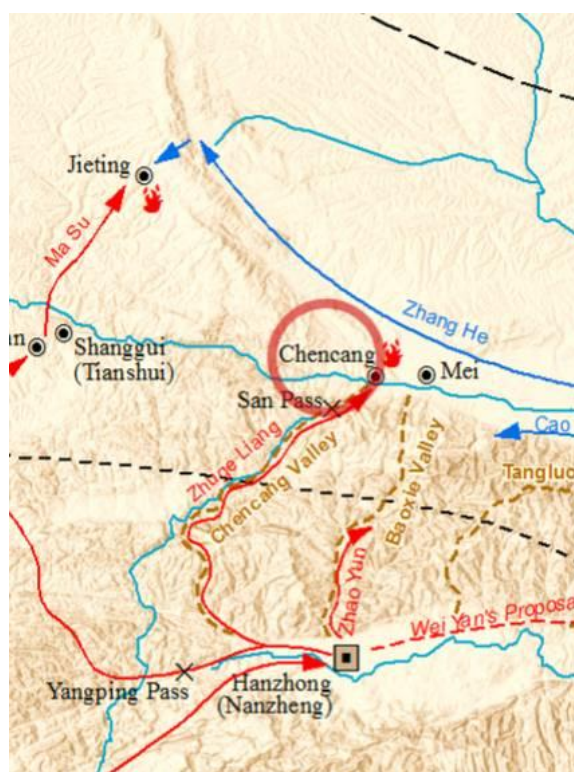
4.6 ล่อเสือออกจากถ้ำ

เหตุการณ์

ศึกเขากิสาน ครั้งที่ 3 ภายหลังแม่ทัพเฮกเจียวที่ประจำด่านตันฉงลัมปวย ฝ่ายขงเบ้งจึงสามารถตีด่านตันฉงแตกได้ จากนั้นรีบยึดจุดยุทธศาสตร์โดยรอบเอาไว้ สุมาอี้ที่นำทัพมาต้านพ่ายแพ้หลายครั้ง จึงสุ่มกำลังเจียบเพราะคิดว่าฝ่ายขงเบ้งมีเสบียงน้อย ถึงรีบบุก ขงเบ้งจึงให้ทหารถอยทีละนิด เพื่อล่อให้ฝ่ายสุมาอี้ออกมา เมื่อสุมาอี้ออกมา จึงได้ถูกกองกำลังที่ซ่อนตัวของขงเบ้งตีจนต้องถอยทัพกลับไป

วิเคราะห์พื้นที่

ด่านตันฉองถือเป็นอีกพื้นที่ที่สำคัญเพราะเป็นปากทางสำคัญที่จะผ่านเข้าไปสู่เมืองหลวงของวุยก๊ก เต็มที่มีแม่ทัพเฮ็กเจียวเป็นผู้ดูแลรักษาด้วยทหารเพียง 3,000 นาย เท่านั้น แต่ขงเบ้งก็ไม่สามารถตีด่านนี้ได้แม้จะมีกำลังพลมากกว่าหลายเท่า เนื่องจากแม่ทัพเฮ็กเจียวเป็นแม่ทัพที่มีความเก่งและชำนาญตำราพิชัยสงครามและชำนาญด้านการรบเป็นอย่างมาก ครั้นจะตีมาเข้าเป็นพวกก็ไม่จริงเพราะเฮ็กเจียวเป็นคนใจแข็งมาก ซ้ำยังกล่าวตู่ถูกให้ขงเบ้งมีโทษอีกด้วย ที่ไม่สามารถล้อมกองทหารของตนได้ ภายหลังแม่ทัพเฮ็กเจียวได้ล้มป่วยลง ทำให้ขงเบ้งใช้โอกาสนี้โจมตีจนยึดด่านตันฉองได้ในที่สุด จากนั้นขงเบ้งจึงรีบนำกองทัพยึดจุดยุทธศาสตร์บริเวณรอบทันที ทำให้ครั้งนี้กองทัพสุมาอี้เป็นฝ่ายเสียเปรียบอย่างหนักจนไม่นำทัพบุก เพื่อให้ขงเบ้งถอนทัพไปเองเนื่องจากจำนวนเสบียงที่ลดลงเรื่อยๆ แต่ขงเบ้งก็ใช้วิธีล่อทัพของสุมาอี้ออกมาด้วยการถอยทัพทีละน้อย เพื่อให้สุมาอี้ตายใจว่าได้ถอนกำลังแล้ว สุมาอี้จึงถูกกองกำลังที่ซุ่มอยู่โจมตีทันทีที่นำทัพออกมา

ภาพที่ 12 ภาพขยายแผนที่ ด่านตันฉอง ปากทางสู่ใจกลางเมืองหลวงวุยก๊ก

ที่มา : <https://commons.wikimedia.org>

4.7 แสร้งปล่อยเพื่อจับ

เหตุการณ์

สงครามทางตอนใต้ ระหว่างขงเบ้งกับเบ้งเฮ็ก ขงเบ้งต้องการให้เบ้งเฮ็กมาอยู่ทางฝั่งพวกของตน เนื่องจากอาจจะได้รับการสนับสนุนทางเสบียง ทั้งจะได้ใช้รับอิทธิพลของเบ้งเฮ็กนำทัพปราบเผ่าอื่นด้วย จึงใช้กลวิธีปล่อยตัวเบ้งเฮ็กไปถึง 6 ครั้ง ทำให้เกิดความละอายใจ และยอมเข้าฝ่ายขงเบ้งในที่สุด

วิเคราะห์พื้นที่

เบ้งเฮ็ก เป็นผู้นำประเทศอิสระบริเวณตะวันตกเฉียงใต้ ของจ๊กก๊ก (ปัจจุบันคือ เขตปกครองตนเองชนชาติไทและจิงผ่อ เต๋อหง มณฑลยูนนาน) ได้รับการสนับสนุนจากกองทัพของสุมาอี้รบกับชนเผ่าต่างๆบริเวณตอนใต้ ทำให้มีอิทธิพลเป็นอย่างมาก ขงเบ้งที่นำทัพลงปราบเผ่าตอนใต้ครั้งนี้จึงมีแผนที่จะจับเป็นเบ้งเฮ็ก เพื่อหวังจะใช้อิทธิพลของเบ้งเฮ็กปราบเผ่าอื่นทางตอนใต้ไปด้วย โดยการจับตัวเบ้งเฮ็กมาแล้วปล่อยไปถึง 6 ครั้ง ซ้ำยังจัดเลี้ยงอาหารให้ จนเบ้งเฮ็กเกิดความละอายใจและยอมเข้าร่วมกับทัพขงเบ้งในที่สุด

ภาพ 13 ภาพขยายแผนที่ บริเวณตะวันตกเฉียงใต้ ของจ๊กก๊ก

<https://upload.wikimedia.org>

ภาพ 14 มุมสูงจากแผนที่ดาวเทียมแสดงพื้นที่บริเวณมณฑลยูนนานในปัจจุบัน

ที่มา : google.earth (2021)

4.8 ถอนปืนได้กระทะ

เหตุการณ์

ในศึกที่จ๊กก๊กบุกเข้ายึดเสฉวนรบกับเล่าเจียงนั้น ม้าเฉียวได้นำทัพจากฮันต๋งเข้าโจมตีแฮบังกวน เกิดเป็นศึกชนาบ้าง ทางฝ่ายขงเบ้งรู้ว่าตนเสียเปรียบ จึงถอนทัพ หลังจากนั้น ขงเบ้งต้องการดึงตัวมาเฉียวมาฝ่ายตน จึงใช้วิธีติดสินบนกับขุนนางโลกเพื่อให้เฉียวล่องตังม้าเฉียวออกจากแฮบังกวนและปล่อยข่าวลือในเมืองฮันต๋ง ทำให้ม้าเฉียวไม่สามารถกลับเข้าเมืองได้ จากนั้นขงเบ้งจึงส่งคนไปโน้มน้าวให้มาเฉียวมาอยู่ฝ่ายตนได้สำเร็จ

วิเคราะห์พื้นที่

ครั้งศึกที่รบกับเล่าเจ้าเพื่อยึดเสฉวน การบุกเข้ากับทัพที่เมืองเสฉวน ได้มีทัพจากฝั่งฮันต๋งมาเสริมทำให้เกิดเป็นศึกชนาบ้าง ขงเบ้งรู้ว่าการรบแบบนั้นฝ่ายตนเป็นฝ่ายเสียเปรียบแล้ว จึงถอนทัพไปแล้ววางแผนอีกครั้ง การถอนกองกำลังของม้าเฉียวและดึงมาเป็นพวก ถือเป็นการลดทอนกำลังศัตรู ทั้งยังได้ผลประโยชน์ต่อฝ่ายเล่าปี่เพราะได้แม่ทัพที่ชำนาญการรบอย่างม้าเฉียวมา ดังนั้นขงเบ้งจึงใช้กลนี้ทำให้ข้าศึกระแวงในตัวม้าเฉียว และใช้โอกาสนั้นไปโน้มน้าวม้าเฉียวได้สำเร็จ

ภาพที่ 15 ภาพขยายแผนที่ แสดงเส้นทางจากเมืองฮันตั้ง มาที่ด่านแสบังก่าน

ที่มา : www.thisamkok.com

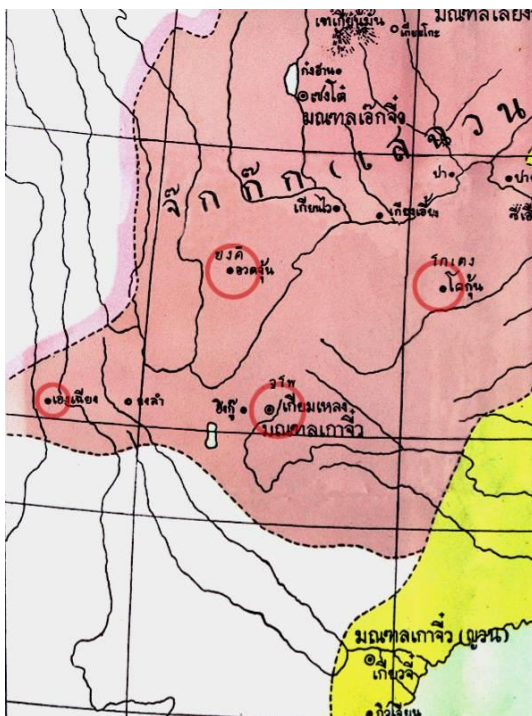
4.9 กวนน้ำจับปลา

เหตุการณ์

กบฏกลุ่ม ยงคี จูโพ โกอเตง เป็นกบฏจาก 3 เมืองที่มารวมตัวกัน โดยจะบุกตีเมืองเองเสีย ขงเบ้งจึงต้องรีบนำทัพมาปราบ เมื่อขงเบ้งรู้ว่ากบฏทั้ง 3 มาจากต่างเมืองกัน ย่อมมีความระแวงกันอยู่ จึงใช้วิธียุยงให้ทั้ง 3 ฝ่ายเกิดความระแวงและสังหารกันในที่สุด โดยที่ไม่จำเป็นต้องเสียกองกำลังพลไปอย่างสูญเปล่าเลย

วิเคราะห์พื้นที่

กองกบฏทั้ง 3 เมือง รวมถึง เบ้งเฮ็ก ได้รวมพลบุกอาณาเขตฝั่งตอนใต้ของจ๊กก๊ก จนด่านของเมืองทางตอนใต้เริ่มต้านไม่อยู่ ขงเบ้งจึงนำทัพลงทางใต้ด้วยตนเอง โดยใช้กลยุทธ์ทำให้เจ้าเมืองทั้ง 3 หวาดระแวงกันและฆ่ากันเอง ทำให้ไม่เสียกำลังพลไปโดยสิ้นเปลืองด้วย

ภาพที่ 16 ภาพขยายแผนที่ เมืองอวดจุ่น เกียมเหลง โคกุ้น และ เมืองเองเสีย

จากภาพ : เป็นเมืองของกบฏทั้ง 3 ได้แก่ เมืองอวดจุ่น(ยวงค) เมืองเกียมเหลง(จูโพ) เมืองโคกุ้น(โกเตง)

และเมืองเองเสีย เป็นเป้าหมายที่กบฏทั้ง 3 ได้มารวมทัพกันเพื่อบุก

ที่มา : <https://www.samkok911.com>

4.10 จักจั่นลอกคราบ

เหตุการณ์

ศึกเขากิสาน ครั้งที่ 2 ขงเบ้งถูกกองทัพปิดล้อมที่เขากิสาน ทำให้ขาดแคลนเสบียงอาหาร ทางฝ่ายโจจิน จึงนำชนวนระเบิดต่างๆใส่เกวียนและนำมาล่อเพื่อให้ขงเบ้งชิงเสบียง แล้วจึงจะยิงธนูเพลิงใส่หวังทำลายกองทัพ แต่ขงเบ้งรู้ทันแผนการ จึงให้กองกำลัง ล้อมเกวียนไว้ จากนั้นจึงจุดไฟเผา ทำให้ครั้งนี้ ฝ่ายของสุมาอี้ เป็นฝ่ายเสียหาย ส่วนขงเบ้งเองก็รู้ว่ากองทัพตนนั้นมีเสบียงน้อยลงเต็มที จึงถอนทัพกลับเสฉวนเช่นกัน

วิเคราะห์พื้นที่

บริเวณเขากิสานเป็นทางทัพที่สำคัญและมีการประทะกันหลายครั้งในศึกตอนเหนือ ในครั้งที่ 2 กองทัพของขงเบ้งได้ถูกฝ่ายวุยก๊กปิดล้อมทาง ทำให้ไม่สามารถถอนทัพได้ เป็นฝ่ายโจจินที่ใช้อุบาย

หลอกนำดินระเบิดมาล่อทัพของเบ๊งที่ชาแคว้นเสปียงหวังจะยิงธนูจุดเผากองทัพ แต่ขงเบ๊งรู้ทัน และได้
 ซ้อนอุบายด้วยการเผากองเสปียงล่อนั้นเสียเอง ทำให้ฝ่ายโจจินเป็นฝ่ายได้รับความเสียหายและถอน
 ทัพไป ส่วนขงเบ๊งที่เสปียงเหลือน้อยลงเต็มที จึงได้ถอนทัพกลับเช่นกัน

ภาพที่ 17 ภาพที่ ภาพขยายแผนที่เขากีสาน สามก๊กในอดีต

ที่มา : <https://www.samkok911.com>

4.11 ซี้ตันหม่อนดำตันไหว

เหตุการณ์

ภายหลังการเสียชีวิตของเล่าปี่ ฝั่งวุยก๊กก็เตรียมจะบุกทันที โดยสุมาอี้มีแผนการวานให้เมือง
 หัวเมืองใหญ่โจมตีทั้ง 4 ทิศ และ รุกทางใจกลางเมืองเสฉวน แต่ขงเบ๊งได้เตรียมการรับมือไว้อยู่แล้ว
 โดยกลยุทธ์ ซี้ตันหม่อนดำตันไหว ใช้งับทัพที่บุกมาทางตะวันตก ด้วยการส่งทัพของม้าเฉียว ไปตั้งรับ
 กับทัพของ ห่อปี่ เพราะขงเบ๊งรู้อยู่แล้วว่าห่อปี่นั้น กลัวม้าเฉียวเป็นอย่างมาก จึงถอนกำลังกลับไป
 อย่างไม่ต้องสงสัย

วิเคราะห์พื้นที่

การเสียชีวิตอย่างเล่าปีไป มีผลทำให้เมืองอ่อนแอลงอย่างแน่นอน ฝั่งผู้ก็เองก็จึงใช้โอกาสนี้วางแผนโจมตี โดยวางแผนกำลังจากเมือง 4 ฝ่าย ไม่เพียงแค่นั้น ยังจะนำทัพผู้ที่จะบุกเข้าใจกลางเมืองเสฉวนด้วย กลที่รอบคอบเช่นนี้ทำให้ขงเบ้งต้องเตรียมแผนรับมือจากทัพทุกทิศทาง ในทิศตะวันตกที่นำโดยห่อปี้ เจ้าเมืองเสฉวนตั้ง ขงเบ้งได้ส่ง ม้าเฉียว เข้าไปต้าน ห่อปี้กลัวม้าเฉียวมาแต่เดิม จึงถอนทัพกลับไปที่สุดในที่สุด

4.12 ขึ้นบ้านซึกบันได

เหตุการณ์

เมื่อครั้งที่ทัพของแฮหัวตุ้น จะยกทัพมาที่เมืองซินเอี๋ย ขงเบ้งจึงได้ตรวจสอบ สภาพภูมิประเทศพบว่าเหมาะแก่การซุ่มโจมตี จึงให้ ทัพของกวนอูประจำอยู่ที่เขากิสานทางขวาของทุ่ง ส่วนทัพของเตียวหุยประจำอยู่ที่ป่าอันหลิมทางซ้าย จากนั้นจึงให้จูล่งนำกองกำลังล้อมแฮหัวตุ้นเข้ามาในพื้นที่ทุ่ง โดยให้สร้างกำแพงและถอยกำลัง เมื่อทัพของแฮหัวตุ้นมาถึงกลางทุ่ง จึงได้ให้จุดไฟเผาทุ่ง ทำให้ทัพแฮหัวตุ้นได้รับความเสียหายเป็นอย่างมาก ครั้นจะถอนทัพหนีถูกทัพกวนอูและเตียวหุยที่ซุ่มอยู่ก่อนหน้านี้บุกตี ทำให้ทัพแฮหัวตุ้นเป็นฝ่ายแพ้ไป

วิเคราะห์พื้นที่

เมื่อทัพผู้ก็ยกทัพมาที่เมืองซินเอี๋ย ขงเบ้งได้ลงพื้นที่ตรวจสอบสภาพภูมิศาสตร์โดยรอบ เจอกับทุ่งปกบอง ที่เหมาะจะเป็นจุดยุทธศาสตร์ เนื่องจากเป็นทุ่งที่มีลักษณะเป็นหญ้าแห้ง สามารถติดไฟได้ง่าย พื้นที่โดยรอบเป็นเขา และป่า ไม้ เหมาะแก่การซุ่มโจมตี จึงให้ ทัพของกวนอูประจำอยู่ที่เขากิสานทางขวาของทุ่ง ส่วนทัพของเตียวหุยประจำอยู่ที่ป่าอันหลิมทางซ้าย จากนั้นจึงให้จูล่งนำกองกำลังล้อมแฮหัวตุ้นเข้ามาในพื้นที่ทุ่ง จึงได้สั่งให้เผาทุ่งทันที เมื่อกองทัพแฮหัวตุ้นเป็นฝ่ายเสียเปรียบ ครั้นจะถอนทัพ ก็ถูกกองกำลังของกวนอูและเตียวหุยที่ซุ่มอยู่นั้นโจมตีซ้ำ ทำให้ฝ่ายแฮหัวตุ้นพ่ายแพ้อย่างราบคาบ มีทหารเพียงน้อยนิดเท่านั้นที่รอดกลับไป

ภาพที่ 18 ภาพจำลอง ทุ่งพบบ้อง จุดยุทธศาสตร์ที่ขงเบ้งวางกลเปาทัพบแฮหัวตุ้น

ที่มา : <https://www.samkok911.com>

ภาพที่ 19 ประกอบพื้นที่ ที่มีลักษณะเป็นหญ้าแห้ง

ที่มา : <https://www.dreamstime.com>

4.13 กลเปิดเมือง

เหตุการณ์

ศึกเขากิสาน ครั้งที่ 1 ขงเบ้งเป็นฝ่ายเสียเปรียบเรื่องกำลังพลเป็นอย่างมาก จึงใช้กลเปิดประตูเมืองเพื่อล่อสุมาอี้ และถอนทัพในขณะเดียวกัน สุมาอี้เห็นดังนั้นจึงคิดว่าขงเบ้งมีอุบาย จึงไม่ได้บุกเข้าโจมตีและถอนทัพกลับไป

วิเคราะห์พื้นที่

ในศึกหลายครั้งระหว่างวูยกี้ก กับ จ๊กก๊ก ทางฝ่ายจ๊กก๊ก มักจะเสียเปรียบด้านกำลังพลและเสบียงอาหารอยู่บ่อยครั้ง การรบซึ่งหน้านั้นมีแต่จะทำให้ฝ่ายที่มีกำลังน้อยกว่าเป็นฝ่ายเสียหาย ศึกที่เขากีสานครั้งที่ 1 เป็นศึกที่สุมาอื๋นนำกำลังพลมาเพื่อบุกเมืองเสเสี่ย ขงเบ้งที่เป็นฝ่ายเสียเปรียบติดอยู่ที่เมืองเสเสี่ย ต้องการถอนกองกำลังกลับฮันตง จึงได้แบ่งกำลังบางส่วนอยู่ที่เมือง และให้กลแสร์งเปิดเมืองให้ข้าศึกเกิดความสับสน (สุมาอื๋นเห็นดังนั้นก็คิดว่าขงเบ้งต้องมีแผนเป็นแน่) จึงไม่กล้านำทัพโจมตีจึงได้สั่งให้ถอนทัพ

4.14 กลไส้ศึก

เหตุการณ์

ศึกเขากีสาน ครั้งที่ 6 สุมาอื๋นวางแผนให้แต่บุนไปเป็นไส้ศึก แต่ขงเบ้งไม่ได้เชื่อใจ และจับได้ในที่สุด ขงเบ้งเลยใช้วิธีซ่อนแผนให้แต่บุนส่งจดหมายเพื่อล่อให้ทัพของสุมาอื๋นบุกเข้ามา จึงทัพให้ทัพสุมาอื๋นเป็นฝ่ายแพ้ไป

วิเคราะห์พื้นที่

สุมาอื๋นหวังจะใช้กลไส้ศึกเพื่อตีทัพขงเบ้งให้แตกพ่ายในศึกกีสานครั้งที่ 6 แต่ขงเบ้งไม่ได้หลงกลไส้ศึก และสามารถจับได้ แต่บุนรักตัวกลัวตายจึงได้เอาตัวรอดสารภาพทุกอย่าง ดังนั้นขงเบ้งจึงซ่อนแผนกลนี้ ล่อลวงให้ทัพสุมาอื๋นบุกเข้ามาที่ค่ายตนแทน และถูกโจมตีจนพ่ายแพ้ไป

4.15 กลลูกโซ่

เหตุการณ์

ศึกเขากีสาน ครั้งที่ 1 เมื่อขงเบ้งต้องทำการรบกับโจจิ้น ขงเบ้งคาดการณ์ไว้ว่า เมื่อฝ่ายตนนำทัพบุกตีค่ายของฝ่ายโจจิ้น ต้องถูกซ่อนแผนด้วยการนำทัพมาตีค่ายของขงเบ้งแน่นอน จึงวางกลยุทธ์ แบ่งกองทัพเป็น 4 กอง แบ่งเป็น กองล่อ กองที่ซุ่มนอกค่าย และกองที่ซุ่มอยู่ที่เขากีสาน ส่วนกองสุดท้ายเป็นของของขงเบ้งเองซุ่มอยู่นอกค่าย เมื่อแม่ทัพฝ่ายโจจิ้นบุกมาถึงจึงถูกซุ่มโจมตี และถูกไล่ไปทางค่ายของโจจิ้น เมื่อแม่ทัพฝ่ายโจจิ้นรับนำทัพกลับเมือง จึงเกิดความเข้าใจผิดว่าเป็นฝ่ายของขงเบ้ง ทำให้แม่ทัพฝ่ายโจจิ้น ถูกโจมตีจากทั้ง 2 ฝ่าย

วิเคราะห์พื้นที่

ขงเบ้งเป็นยอดคนที่เกี่ยวข้องทางด้านดาราศาสตร์ ภูมิศาสตร์ และศาสตร์อีกหลายแขนง แต่การวางกลต่าง ๆ นั้นเชื่อว่าไม่มีใครใดสามารถคาดเดาได้ ครึ่งศกีสานครั้งที่ 1 ขงเบ้งได้คาดไว้แล้วว่า หากนำทัพบุกค่ายของโจโฉ จะต้องถูกซ้อนแผนบุกค่ายของตนอย่างแน่นอน ดังนั้น ขงเบ้งจึงแบ่งกองกำลังออกเป็น 4 กอง มีกองที่ล่อฝั่งวุย และกองที่ซุ่มโจมตีอยู่บริเวณรอบ ดังนั้นเมื่อทัพโจโฉบุกเข้ามาตามแผน จึงถูกทางกองทัพขงเบ้งซุ่มโจมตี ทำให้แตกตื่นกลับทัพตน และถูกทัพฝ่ายตนโจมตีด้วยเช่นกัน เนื่องจากเข้าใจผิดคิดว่าเป็นฝ่ายขงเบ้งที่บุกกรุมมา

4.16 หนี่คือยอดกลยุทธ์

เหตุการณ์

โจโฉก็ยังไม่ล้มเลิกที่จะโจมตีเมืองซินเอี้ย (ภาพประกอบเนื้อหา ภาพที่ 6) อีกครั้ง โดยครั้งนี้โจโฉจัดทัพเป็น 4 กอง และมีกองพลเป็นจำนวนมาก เมื่อขงเบ้งรู้ว่าฝ่ายโจโฉมีกำลังจำนวนมาก จึงได้วางแผนให้เล่าปี่ไปตั้งหลักที่เมืองอ้วนเซีย และโน้มน้าวประชาชนให้ไปด้วย เป็นการเพิ่มกองกำลังการรบ

วิเคราะห์พื้นที่

การประเมินกำลังศัตรูและเส้นทางทัพ ตลอดไปจนถึงการวิเคราะห์กลยุทธ์ของศัตรู เมื่อเห็นว่าฝ่ายตนเป็นฝ่ายเสียเปรียบทุกทาง กลยุทธ์หนี่ก็ถือว่าเป็นอีกหนึ่งกลยุทธ์ที่มีความจำเป็น โดยศึกเมืองซินเอี้ย โจโฉนั้นมีกำลังมหาศาล ตั้งรับไปมีแต่จะพ่ายแพ้และสูญเสีย ขงเบ้งจึงแนะนำให้เล่าปี่ถอยไปตั้งหลักอยู่ที่เมืองอ้วนเซียแทน ซึ่งมีชัยภูมิและเสบียงที่มากกว่า

บทที่ 5

บทสรุป ข้อเสนอแนะ และการอภิปรายผล

กลยุทธ์ทั้ง 36 เป็นการรวมกลศึกจาก หลายยุคหลายสมัย และวิธีการเลือกใช้แต่ละกลยุทธ์ก็มีความต่างกันไป ไม่เพียงแค่ว่าในวรรณกรรมสามก๊กเท่านั้น กลยุทธ์ทั้ง 16 ที่ขงเบ้งได้ทำการใช้ เป็นเพียงตัวอย่างบางส่วน ยังมีหลายสถานการณ์และหลายบุคคลที่เชี่ยวชาญวางกลศึกไว้

จากการศึกษา “ภูมิศาสตร์กับกลยุทธ์ทางการสงครามของขงเบ้งในวรรณกรรมสามก๊ก. สามารถวิเคราะห์ได้ดังนี้

สรุปผลวิจัย

การจะวางกลยุทธ์แต่ละอย่างนั้นจำเป็นจะต้องรู้ศาสตร์หลายแขนง และมีไหวพริบที่จะพลิกแพลงปรับใช้กลยุทธ์ให้เข้ากับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น ภูมิศาสตร์ ถือเป็นวิชาที่สำคัญมากอีกวิชาหนึ่ง สำหรับผู้ที่จะทำกลศึก การจะวางแผนกองทัพให้ไปในทิศทางใด จำเป็นจะต้องรู้สภาพพื้นที่ เช่น สภาพพื้นที่ป่าไม้ สภาพของดิน พื้นที่แนวเขา หุบเขา รวมถึงสภาพอากาศ ที่ตั้งของฝ่ายตนเอง ฝ่ายข้าศึก เชี่ยวชาญและรอบรู้เรื่องจตุยุทธ์ศาสตร์ เมือง ประชากร กองทัพเสบียงอาหาร ทั้งหมดล้วนแล้วเกี่ยวข้องกับวิชาภูมิศาสตร์ทั้งสิ้น ทั้งยังประเมินความได้เปรียบเสียเปรียบ ส่วนศาสตร์แขนงอื่น เช่น การบริหาร โหราศาสตร์ ล้วนแล้วแต่มีความเกี่ยวข้องอยู่ทั้งสิ้น

สามก๊กเป็นวรรณกรรมจีนที่อิงประวัติศาสตร์ ในบางเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นนั้น บางส่วนเป็นเพียงเรื่องที่ตั้งขึ้นมาเพื่อเพิ่มอรรถรสในตัววรรณกรรม โดยที่เหตุการณ์ในประวัติศาสตร์จริง อาจจะไม่ตรงกับในวรรณกรรมเลย เช่น ในวรรณกรรม ขงเบ้งเป็นบุคคลที่สามารถรอบรู้แทบทุกสิ่ง และสามารถเรียกลมฟ้าเปลี่ยนสภาพอากาศได้ แต่ใจความเป็นจริงแล้ว ขงเบ้งเป็นเพียงมนุษย์คนหนึ่งเท่านั้น เพียงแต่ด้วยความรอบรู้และความฉลาดหลักแหลม มองคนเป็น จึงทำให้สามารถวางกลศึกได้อย่างแยบยล ตลอดจนแก้ไขสถานการณ์ได้เป็นอย่างดี เช่นการซ่อนกลที่ฝ่ายข้าศึกวางมา

พื้นที่เมือง เขตเมืองต่างๆ ในยุคของสามก๊ก ปัจจุบันได้มีการเปลี่ยนแปลงไปหลายส่วน มีบางส่วนที่ยังคงใช้ชื่อเมืองเดิม และบางส่วนที่เปลี่ยนชื่อ บางเหตุการณ์ไม่สารณารถระบุพื้นที่ได้อย่างชัดเจนว่าทำการรบ เช่น ยุทธนาวีที่ผาแดง (Battle of Chibi) กองกำลังรบของแต่ละฝ่าย สามารถประเมินได้เพียงคร่าวๆเท่านั้น

ปัญหาและอุปสรรค

ปัญหาประการแรกคือการหาข้อมูล ของพื้นที่เมือง ด่าน หรือหุบเขา บริเวณที่ทำการศึก ในบางที่ บางเมืองนอกจากจะเปลี่ยนชื่อยังไม่สามารถหาตำแหน่งได้อย่างชัดเจนมากนัก ปัญหาต่อมาคือวรรณกรรมสามก๊กมีหลายแห่ง และมีบางข้อมูลที่ไม่ตรงกัน ขึ้นอยู่กับว่าเป็นข้อมูลจากฝ่ายใด และถึงแม้ว่าจะเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริง แต่ก็ยังเป็นที่ยกเถียงในประวัติศาสตร์

ข้อเสนอแนะ

ควรมีการเปรียบเทียบระหว่างวรรณกรรมกับข้อมูลทางประวัติศาสตร์จริง และ การนำกลยุทธ์มาวิเคราะห์กับโลกในปัจจุบัน

บรรณานุกรม

หนังสือ

สมศักดิ์ เต็มบุญเลิศชัย(2556). 36กลอุบาย. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: มติชน

บุญศักดิ์ แสงระวี(2008). กลศึกสามก๊ก. พิมพ์ครั้งที่ 1. สุขภาพใจ

วิทยานิพนธ์

อักษรารักษ์ กมลพัฒนะ(2558). “วิเคราะห์เปรียบเทียบการใช้กลยุทธ์ของขงเบ้ง ในวรรณกรรมเรื่อง ‘สามก๊ก’”
วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาเอเชียศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.

เว็บไซต์ไทย

ไทยสามก๊ก. เมืองสามก๊กภาษาอังกฤษ. เข้าถึงเมื่อวันที่ 20 มีนาคม.

เข้าถึงได้จาก <http://www.thaisamkok.com>

Chinatalks. ยุทธการตันฉอง เฮ็กเจียว ผู้รบชนะขงเบ้ง. เข้าถึงเมื่อวันที่ 20 มีนาคม.

เข้าถึงได้จาก <http://www.chinatalks.com>

สามก๊กวิทยา. เฮ็กเจียว เคี้ยวขงเบ้ง. เข้าถึงเมื่อวันที่ 23 มีนาคม. เข้าถึงเมื่อวันที่ 20 มีนาคม.

เข้าถึงได้จาก <https://www.samkok911.com/2013/10/Hao-Zhao-vs-Kong-Ming.html>

ศิลปวัฒนธรรม. อวสานก๊กของเล่าปี่ สุมาเจียวจัด 3 ทักษะ. เข้าถึงเมื่อวันที่ 23 มีนาคม.

เข้าถึงได้จาก https://www.silpa-mag.com/history/article_26106

กีเลน ประลองเชิง. 1 สุมาอี้ 4 ขงเบ้ง. เข้าถึงเมื่อวันที่ 23 มีนาคม.

เข้าถึงได้จาก <https://www.thairath.co.th/content/151428>

ศิลปวัฒนธรรม. “เตียวคับ” แม่ทัพที่ทำให้ขงเบ้งรู้จักคำว่า “แพ้”. เข้าถึงเมื่อวันที่ 20 มีนาคม.

เข้าถึงได้จาก https://www.silpa-mag.com/history/article_24785

สามก๊กวิทยา. สามก๊กสายใต้ : ตามรอยขงเบ้งยกทัพปราบ เบ้งเฮ็ก. เข้าถึงเมื่อวันที่ 23 มีนาคม.

เข้าถึงได้จาก <https://www.samkok911.com/2015/05/Southern-Three-Kingdoms-Trail-MengHuo.html>

โศติช่วง นาดอน. โบราณคดีขุนนาน. เข้าถึงเมื่อวันที่ 23 มีนาคม.

เข้าถึงได้จาก <https://mgronline.com/china/detail/9490000013669>

สามก๊กวิกิ. ตำนานแฮบังก่วน. เข้าถึงเมื่อวันที่ 24 มีนาคม.

เข้าถึงได้จาก <http://www.samkokwiki.com>

สามก๊กวิทยา. แผนที่สามก๊ก (Map of Three Kingdoms). เข้าถึงเมื่อวันที่ 24 มีนาคม.

เข้าถึงได้จาก <https://www.samkok911.com/p/three-kingdoms-maps.html>

เว็บไซต์ต่างประเทศ

Jack Yuan. Zhuge Liang (Kongming). Accessed August 5.

Available from <http://kongming.net/novel/sgz/zhugeliang.php>

Week in China. Zhuge Liang Straw Boat Borrows Arrows. Accessed August 6.

Available from <https://www.weekinchina.com/2010/03/zhuge-liang-2>

The Great Tang-Song Transformation. Accessed March 31.

Available from <https://chinahistorysg.wordpress.com/page/2>

Blogspot. Map of Three Kingdoms (English). Accessed August 5.

Available from <https://3.bp.blogspot.com>